

LHV ajakiri

Investeeringid

Nr 5 | Talv 2009

JUUBELINUMBER

Börs

Ettevõtted on optimistlikud

Lakshmi Mittal

Rikkus ei anna häbeneneda

Roheline leping

Kas maailma majanduse päästja

Katar

Suure tõusu ootuses

LHV10

Andres Viisemanni
ja Rain Lõhmuse
uued sihid

PENSIONIFONDID: PIKAAJALISED INVESTEERINGUD PLUSSIS

CARFIT
BY COLT

Uus Mitsubishi Colt püüab pilku agressiivse disainiga, täiustatud mootorid tagavad hea sõidudünaamika. Saadaval on 1,1/1,3/1,5 l bensiinimootoriga mudelid ning sportlik 1,5 l turbomootoriga Colt Ralliart.

Uus Colt pakub paindlikke ruumilahendusi ja mitmekülgset mugavust stiilses interjööris. Standardvarustusse kuuluvad pidurdusjõu kontrollsüsteemiga ABS-pidurid, distantsjuhtimisega kesklukustus, eesmised elektriaknad, elektripeeglid, istmesoojendus, äkkpidurduse hoiatussüsteem, "coming home" funktriooniga tuled jpm.

Uus Colt annab linnale ilmet. Valik on Sinu: 3- või 5-ukseline Mitsubishi Colt!

Hinnad alates 159 000 kroonist.

Keskmine kütusekulu 5,5-6,9 l / 100 km, kombineeritud CO₂ heitkogus 130-161 g/km

Silberauto on ainuke Mitsubishi Motorsi autoriseeritud müügi- ja teenindusorganisatsioon Eestis · TALLINN · Mustamäe tee 46, tel 626 6625 · Peterburi tee 50a, tel 605 6950 · TARTU · Ringtee 61, tel 730 0795 · JÕHVI · Jaama 42a, tel 611 9733 · PÄRNU · Riia mnt. 231a, tel 445 1990 · KURESSAARE · Tallinna 82b, tel 453 1428 · VILJANDI · Pargi 3b, tel 435 4902 · RAKVERE · Haljala tee 1, tel 660 0152 · Registreeri proovisõidule www.mitsubishi.ee

SILBERAUTO

Sisukord

- 4 Uudised**
Selgus Börsihai. Nõukogu täienes. Finantsportaal menukas.
- 6 LHV 10**
Rain Lõhmus ja Andres Viisemann räägivad kogu töö LHV sünnist ja tulevikust.
- 10 Tagasisivaade**
Kümneaastasest investeerimiskogemusest Eestis, Lätis ja Leedus.
- 13 LHV ajalugu**
LHV reklaamid ja logod läbi aegade.
- 14 Sinu inimesed**
LHV töötajad pildis.
- 16 Analüüs**
Leidub märke, et oleme uue majandustõusu alguses.
- 20 Pensionifondid**
Pikaajalised investeringud on kindlat plussis.
- 24 Majandus**
Maailma majanduse uueks mootoriks võib saada roheline tööstus.
- 28 Börsiettevõtted**
Baltika ja Eesti Ehitus tuleviku suhtes optimistlikud.
- 32 Guru**
Terasegigant Lakshmi Mittali väärikas edulugu.
- 36 Fookus**
Katar – väike, ent maavarade poolest rikas riik.
- 40 LHV toetab**
Jääpurjetamine kui tõeliste fännide spordiala.
- 43 Ristsõna**
Lahenda ja võida auhind!

**ANDRES
KASK**
LHV
turundusjuht

Teeme parema panga!

Kümnnendat sünnipäeva tähistav ettevõtte on ühe 150-aastase panga kõrval muidugi vastasündinu. Tänapäeval aga marmorist fuajee seintel rippuvad habemetega asutajate pildid ning pikk ja kõlav ajalugu enam ei loe. Nüüd mängivad rolli hoopis teised väärtused. Olulised on aeg, õiged inimesed, nende teadmised ja oskus teha asju teisiti (loe: paremini) kui konkurendid.

Ajast

Veel möödunud aasta alguses avaldasid mõjukad finantsväljaanded 150-aastase ajalooga investeerimispankade Lehman Brothers ja selle juhust edulugusid. Täna on see firma aga finantsmaailmast kadunud.

Ajal, mil üleilmne rahasüsteem on keeristormi sattunud, arvab siin Eestis üks seltskond asjatundjaid, et just nüüd on sobiv aeg luua uus pank. On see hulljulge või hästi läbi mõeldud ajastus?

Jänel ei ole ettevõtlusesse asja. Osalemine Hansapanga asutamises ning kümme aastat investeerimisalal on andnud LHV omanikele piisavalt teadmisi ja julgust mõista, mida teha ja millal on selleks õige aeg.

Inimestest

Tänane LHV näib seestpoolt vaadatuna pigem meeldiva sotsiaalse koosluse kui kalgi ja igava rahaasutusena. Siin töötavad inimesed, kes on vaieldamatult oma valdkonna fanaatikud. LHV spetsialistid on täis tahtmist ja julgust teha ära midagi suurt. Ja teha seda hästi.

Kvaliteedist

Kuidas saab teha konkurentidest parema panga? Vastus on lihtne: tuleb olla põhjalik, minnes asjades süvitsi, ning kasvades mitte unustada kvaliteeti. Just teenuste kvaliteet on see, mis eristab *boutique*-pankasid suurtest jaepankadest. Suurus ei ole tänapäeva panganduses enam eeliseks. Praeguse finantskriisi peategelasteks on eelkõige suured pangad.

LHV eesmärk on aidata rahaasjades ettevõtlikke inimesi, kes eelistavad ka panganduses isiklikku lähenemist ja uut kvaliteeti. Finantsturul leidub koht teistmoodi pangale, mis saab oma kliendile heaks partneriks ja kus käimine on pigem meeldiv elamus kui vastumeelne kohustus. Peatse kohtumiseni!

Ajakirja Investeeri! annab välja LHV
www.lhv.ee, investeeri@lhv.ee, tel 6 800 400
Tootja: Profimeedia OÜ
www.profimeedia.ee, info@profimeedia.ee
Toimetaja: Tiit Efert
Kujundaja: Martin Mileiko
Trükk: Unipress
Trükkarv: 35 000

emt
SurfPort

lhv
finan
tspo
rtaal

Finantsportaal nüüd EMT SurfPort'is

Alates detsembrist on LHV finantsportaal saadaval ka EMT SurfPort'i valikus, mis tagab LHV uudiste kättesaadavuse kiirelt ja mugavalt kõikjal Eestis, sõltumata interneti levialast.

EMT klientidel on nüüd ligipääs kõige värskematele investeerimis- ja majandusuudistele, lisaks on neil võimalik lugeda foorumeid, päevakommentaare ja börsiuudiseid. LHV finantsportaal on vahendanud investeerimisuudiseid juba aastast 2000 ning seda külastab iga nädal kuni 20 000 inimest.

Aktsiamängu võit jäi Eestisse

Kolmes Balti riigis peetud aktsiamängu „Börsihäi“ võitis seekord **Magnus Kõur** Tallinnast. Langevatest aktsiaturgudest hoolimata suutis võitja kasvatada 30 000 eurot ühe kuu jooksul lõppsummani 80 000 eurot. Aktsiamängu korraldas LHV ja seda toetasid Nasdaq OMX Group, Inc. ja Äripäev. Aktsiamäng annab hea võimaluse panna praegustel suurte hinnamuutustega turgudel proovile oma investeerimisteadmised, seejuures reaalselt raha kasutamata. Mängus tehakse tegelikuga sarnaseid tehinguid. „Börsihäi“ toimus juba kuuendat korda.

Raamatukogu sai täiendust

LHV investeerimiskeskuse raamatukogusse on jõudnud taas värsked raamatuid, nende hulgas „**The Snowball. Warren Buffet and the Business of Life**“ (Alice Schroeder), „**When Markets Collide. Investment Strategies for the Age of Global Economic Change**“ (Mohamed A El-Erian), „**Financial Instruments and Markets. A Casebook**“ (George C. Chacko) ning palju teisi huvitavaid ja harivaid teoseid. Raamatuid saavad laenutada kõik need, kes on juba LHV kliendid või registreeruvad selleks kohapeal – LHV investeerimiskeskuses, Tartu mnt 2, Tallinn.

LHV raamatukogu teostega saab tutvuda ka veebiaadressil www.lhv.ee/raamatukogu.

TALV 2009

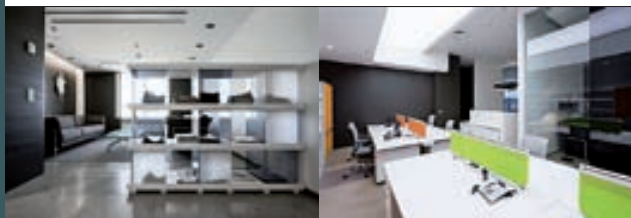
Hannes Tamjärv

Heldur Meerits

Nõu- kogus uued liikmed

Alates detsembrist on AS-i Lõhmus, Haavel & Viisemann nõukogusse kaasatud kaks uut liiget: ettevõtjad **Hannes Tamjärv** ja **Heldur Meerits**. Endiselt kuuluvad nõukogusse ka Rain Lõhmus, Andres Viisemann ja Tiina Mõis.

Investeerimiskeskus pääses mainekasse aastaraamatusse

LHV investeerimiskeskuse sisekujunduslahendus on leidnud äramärkimist maineka sisustusfirma **Vitra** aastaraamatus. LHV on ainus Eesti ettevõtte, mille ruumide fotod ja ettevõtte tutvustus on rahvusvahelises aastaraamatus sisustusnäitena ära trükitud. Vitra annab igal aastal välja kogumiku, kuhu valitakse Vitra mööbliga sisustatud parimate ruumide näited. Teiste hulgas on kogumikku kaasatud selliste firmade ja institutsioonide nagu Porsche (Ühendkuningriik), BMW Group (USA), Swiss International Airlines (Šveits), rahvusvaheline jalgpalliföderatsioon FIFA (Šveits) ja Heathrow' lennujaam (Ühendkuningriik) sisekujunduslahendused. Šveitsi firma Vitra asutasid 1957. aastal Charles ja Ray Eames ning George Nelson.

Finantsportaaali jaoks rekordiline aasta

Mullu avaldasime LHV veebisaidil 360 lugu, mis kogusid kokku 946 000 klikki ehk keskmiselt 2628 hiireklõpsu ühe kirjatüki kohta. Võrreldes 2007. aastaga oli artiklite arv küll 32 võrra väiksem, ent kokkuvõttes tõusis klikkide koguarv pisut üle 240 000. Eelmise aasta populaarseimaks kirjutiseks osutus analüütik **Madis Toomalu** juunikuine artikkel pealkirjaga „11 krooni – bensiiniliitri uus hinnarekord“, millele registreerisime 16 500 hiireklõpsu.

LHV finantsportaal hõlmab lisaks analüütilistele artiklitele ka igapäevaseid finantsturu ülevaateid ja majandusfoorumeid (lhv.ee/portaal).

Pärimusmuusikakeskus saab toetuse

Jaнварis sõlmisid **MTÜ Eesti Pärimusmuusikakeskus** ja LHV koostöölepingu, mille alusel toetab LHV suvise pärimusmuusikafestivali korraldamist 150 000 krooniga. „LHV on Eesti kapitalil põhinev investeerimispank ja meie toetus sobib hästi sünnimusele, mis aitab Eesti pärimuskultuuri hoida ja edasi viia,“ ütles LHV juhatuse esimees Erki Kilu.

Ando Kiviberg ja Erki Kilu lepingu sõlmimisel 15.01.2009.

Pärimusmuusika Ait Viljandis ootab:

20/02/09

Inuiti kurgulauljatar **Tanya Tagaq** (Kanada)

- ürgne - hip-hop - orkestrimuusika

***Eskimote traditsioonilised laulutehnikad 2005. a
parima Kanada nais- ja pärimusmuusiku esituses.***

Korraldajad: MTÜ Eesti Pärimusmuusika Keskus ja Tallinna filharmoonia

Piletid müügil Piletilevis www.piletilevi.ee
Lisainfo www.folk.ee

Raskel AJAL sündinud

LHV partnerid **Andres Viisemann** ja **Rain Lõhmus** on vanad kamraadid, kes asutasid 1999. aasta majanduskriisi ajal koos teiste partneritega investeerimispanga. Neil on selja taga hulk keerulisi hetki ning nüüd on nad võtnud LHV-ga ette uue arenguhüppe. Ja jälle majanduskriisi tingimustes.

Tekst: **Tiit Efert**, fotod: **Olga Makina**

**KAKS PEAD ON
KAKS PEAD:
Rain Lõhmus
(vasakul) ja Andres
Viisemann arutamas
tuleviku tehinguid.**

1998. aastal viibis Andres Viisemann parasjagu Argentinas. Ta oli pool aastat varem lahkunud Hansapangast, finantsturgude osakonnast. Seal oli tema kolleegiks Rain Lõhmus, kellega ta oli juba pikka aega tuttav olnud. Mehed olid töötanud koos ka Eesti Pangas, mille esimesi töötajaid Rain Lõhmus oli. Viisemann sattus Eesti Panka praktikandiks. Hiljem oldi koos osalised Hansapanga asutamises.

„Olin Rainiga pärast Hansapangast lahkumist ikka sidet pidanud,” meenutab Viisemann täna. Ta helistas 1998. aastal maailma teisest otsast Lõhmusele, et küsida, kuidas Eestis läheb. Lõhmus rääkis majanduskriisist ning ideest luua uus firma.

„See oli esimesest hetkest positiivne impulss. Kriis oli tekitanud vaakumi. Kõik olid väsinud ning kui keegi tuleb välja uue ideega, siis see motiveerib,” kirjeldab Viisemann tollaseid meeleolusid. Lõhmuse mäletamist mööda töötas ta tookord Hansapangas Hansa Marketsi pealikuna. „Raske aeg oli – Swed-

bank oli omandanud Hansapangas suurosaluse, juhatuse esimees Jüri Mõis oli teatanud lahkumisest,” räägib Lõhmus.

Uute pangaomanike juhtimismõtted erinesid neist, millega oldi harjutud. Omanikud ei soovinud töötajatele enam nii palju boonuseid maksta, kui need soovisid. „Inimestele tundus, et isegi siis, kui nad teevad oma tööd väga hästi, ei õnnestu neil endale suurt tulu teenida. Tekkis mõte proovida ettevõtlust omal käel,” selgitab Lõhmus, kes võttis inimeste eest hooltkandmise enda peale ning paigutas LHV algkapitali 30 miljonit krooni. Seejärel lahkusid LHV tulevased partnerid ükshaaval poole aasta jooksul Hansapangast ja liitusid LHV-ga.

Algus polnud kerge

Viisemann tunnistab, et alustamistuhina möödudes tajuti, et algus polegi kerge. „Käivitamine võttis ikka aega ja oli raskem, kui ma arvasin, võib-olla olid ootused tookord liiga suured,” räägib Viisemann. Lõhmus lisab, et üks iga algus on raske. „Seda teab iga-

üks, kes on proovinud midagi teha," lausub ta.

LHV asutamist pole kumbki kahetsenud. „Hansast lahkumine polnud paha mõte ka tagantjäreli vaadates,” räägib Lõhmus. „Küll aga oleks võinud mõndagi teisiti teha.”

Viisemanni sõnul oli LHV organisatsioon alguses hästi vabameelne: igaüks andis 12-liikmelisele organisatsioonile oma näo ja igaühel oli vabadus teha omi asju. Ühelt poolt lõi see innovaatilise õhkkonna uute asjade proovimiseks, teisalt oli aga raske koondada inimesi ühe idee taha. „See oli meie nõrkus, et me ei moodustanud kiirelt toimivat rüükat. Minu jaoks on õhku jäänud küsimus: kui me oleksime loonud hierarhilise organisatsiooni, kas me oleksime siis liikunud edasi kiiremini? Või oleksime hoopis kiiresti lõpetanud?” arutleb Viisemann.

Kui küsida LHV asutajatelt, milliste otsuste üle nad on uhked, siis Rain Lõhmus mainib otsust alustada teenuste pakkumist jaeklientidele. Viisemann omakorda nimetab pensionifondide loomist ning Lõhmus nõustub sellega.

Viisemanni seisukoht oli, et kui LHV tahab tegeleda investeerimisega, siis tuleb tegutseda ka pensionifondide turul. „See nõudis suuri investeringuid ja tekitas tookordsete partnerite vahel palju vaidlusi,” lisab ta. Lõpuks kaasati pensionifondide loomise eesmärgil kaks uut partnerit. Viisemann, kelle juhtida on pensionifondid, jääb LHV senise tööga rahule. „Sellega, kuidas oleme investeerinud

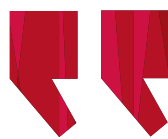

ja milliseid tulemusi saavutanud, võib rahule jääda. Klientide arv võiks suurem olla,” räägib ta.

Pilt sai selgeks

Nii nagu LHV partnerite vahel tekkisid vaidlused pensionifondide loomise käigus, oli neid olnud ka varem. LHV üks osa tegeles ärinõustamisega, teine jaeklientidega.

„Jaeklientide investeerimisnõustamine võttis aega. Sinna tuli raha juurde investeerida. Tuli luua infrastruktuur. Äriklientide nõustamine ei nõua nii palju kapitali ja eraldi süsteemi loomist,” räägib Viisemann. „Me Rainiga oleme pidanud tähtsamaks

Sellega, kuidas oleme investeerinud ja milliseid tulemusi saavutanud, võib rahule jääda.

masinavärgi ehitamist. Oleme pidanud aastate jooksul juurde investeerima. See oli ka üks põhjus, miks firma lõpuks jagunes.”

Jagunemise lõplikuks põhjuseks sai nn Ameerika kriis, kus LHV töötajaid süüdistati petuskeemides. Lõhmuse sõnul paanitsesid inimesed ilmaasjata. „Mulle tundub, et LHV juhatus ei olnud piisavalt elukogenud. Tegelikult olime strateegiliselt hästi kaitstud, see oli mingil määral ka moraalne karastatus. Kahjuks lahkus eraldumise käigus terve hulk intelligentseid inimesi,” räägib Lõhmus.

Viisemanni sõnul oli jagunemine emotsionaalselt raske, ent see toimus kiiresti ja kujutas endast uut positiivset algust mõlemale ettevõttele. „Mõlemad firmad on nüüd edukamad kui siis, kui me oleksime koos edasi tegutsenud. Enne vaieldi selle üle, kui palju ja kuhu investeerida. Nüüd saavad kõik tegeleda just sellega, millega tahavad. Igaüks keskendub oma tööle,” analüüsib Viisemann.

LHV puhul on hästi teada, et ettevõtte põhivaldkond ja tugevus on maaklertegevus, investeerimise nõustamine ja fondi juhtimine. Eeskätt ollakse suunatud Baltikumi turgudele.

Kindlus tuleviku suhtes

Tänaseks on mõlemad LHV omanikud tegevjuhtimise taandunud. Rain Lõhmus märgib, et temale sai

juba Hansapangas selgeks, et ta pole hea tegevjuht. „Esimene kord sain sellest siis aru, kui ma alguses olin Hansapanga juht ja pidin selleks ka jääma. Siis tuli õnneks Jüri Mõis ja võttis juhtimise enda kanda,” meenutab Lõhmus. Ta tunneb ennast justkui sõja-pealikuna, kel on huvitav vaid siis, kui on vaja midagi algatada ja luua. „Kui kõik on rahulik ja päike paistab, siis ma ei enam viitsi,” naerab Lõhmus.

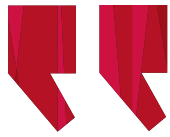
Viisemann ütleb, et ka tema mõtles enda jaoks asjad selgeks. „Olen kaalunud, mida mulle meeldib teha ja mida mitte. Investeerimine ja sellega tegelemine on see, millega ma tahan tegeleda. Administreerimine võtab rohkem energiat,” räägib Viisemann. Nii ongi mehed usaldanud ettevõtte tegevjuhtimise teistele.

Rain Lõhmus on leidnud endale LHV-s uue valdkonna – riskikapitali abil ettevõtete ülestöötamise. Ta on viimase kahe aasta jooksul end selles vallas harinud. „Eesmärk on osta ära töötavaid firmasid ja teha nad veel paremaks,” räägib Lõhmus. Tal on enda sõnul juba 20-aastane investeerimiskogemus. Lõhmus on olnud seotud näiteks Kodumajatehase, Starmani ja Piletileviga. „Tegelikult on asi lihtne: tuleb aru saada, milliseid tegevusi on tarvis ettevõtte kasumi kasvatamiseks,” selgitab Lõhmus.

2009 – uus algus

Pärast kümneaastat tegutsemist on LHV võtnud uue suuna, hakates pakkuma ka pangateenuseid. Viisemanni sõnul soovib LHV saada ettevõtjasõbralikuks pangaks.

„Tahame saada ettevõtlike inimeste pangaks – nende pangaks, kellel on tahtmist ja ideid, mida ellu viia,” tutvustab Viisemann. Ta toob näiteks Apple'i kaubamärgi: „Nende tooted on valmistatud loominguilisi inimesi silmas pidades, aga Apple'il pole midagi selle vastu, kui neid ostavad ka teised.” Viisemann tunnistab, et pangaks muutumine on

Tahame saada ettevõtlike inimeste pangaks – nende pangaks, kellel on tahtmist ja ideid, mida ellu viia.

LHV jaoks väga oluline arenguetapp. „See on nagu uus algus. Kui me 1999 alustasime, siis tundsim, et oleme turule teretunud. Me näeme ka täna, et inimesed elavad meile kaasa. Me tahame olla uueks alguseks valmis,” räägib Viisemann.

Ehkki majanduses valitsevad praegu keerulised ajad, kinnitab Viisemann, et LHV omakapital on investeeritud konservatiivselt. „Kapital on hästi kaitstud ja võlgu pole,” selgitab ta.

1930. aasta majanduskriis lõppes Viisemanni sõnul põlvkonna vahetumisega. „Seetõttu peame töstma klientidele nõu andes esikohale nende vara säilimise ja hoidmise,” lausub ta.

Kus on LHV aastal 2019?

Rain Lõhmus ütleb, et tal on olemas visioon selle kohta, kus on LHV kümne aasta pärast. „Aga ma loodan, et see plaan on liiga tagasihoidlik. Sama juhtus omal ajal ka minu visiooniga Hansapangast,” lisab ta.

Enda kohta ütleb Lõhmus, et LHV tegevjuhtimisse ta tagasi tulla ei kavatsen ning tegeleb ikka investeerimisega. Viisemann lisab, et temagi soovib teha edaspidi sama, mida täna – investeerida rahvusvahelistesse aktsiatesse. „Kavatsen jätkata LHV pensionifondide juhtimist. Tahan olla ettevõtte järjepidevuse tagaja. Loodan, et suudan anda firmale selgroogu,” räägib Viisemann. **LHV**

LHV lühiajalugu

1999. aastal loovad kaks Hansapanga asutajat Andres Viisemann ja Rain Lõhmus investeerimispanka LHV.

2000. aastal avatakse finantsportaal lhvdirect.com (tänapäevane finantsportaal aadressil www.lhv.ee) ja esimene investeerimiskonto. Algab esimene aktsiamärg (tänapäevane „Börsihai”).

2001. aastal alustab investeerimistoode „Kasvukonto”. Peetakse esimesed LHV investeerimisseminarid.

2002. aastal alustab LHV pensionifondide valitsemisega.

2003. aastal alustab kauplemiskeskond „Trader-konto”.

2004. aastal kolib LHV peakontor City Plaza büroohoonesse aadressil Tartu mnt 2, Tallinn. Muutub LHV ärinimi: LHV Directist saab AS Lõhmus, Haavel & Viisemann.

2005. aastal võetakse üle Seesami pensionifondid. „Börsihai” laieneb Läti ja Leetu. Alustab investeerimistoode „Lapsekonto”.

2006. aastal toimub jagunemine: luuakse kaks eraldiseisvat äriühingut LHV ja GILD Bankers.

2007. aastal alustatakse personaalse nõustamise teenuse pakkumise ja Balti Pro'ga. Luuakse investeerimisfondid LHV Maailma Aktsiad Fond ja LHV Tõusva Euroopa

Alfa Fond. Muudetakse kaubamärki: Lõhmus, Haavel & Viisemannist saab kolmetäheline LHV.

2008. aastal luuakse investeerimisfond Pärtsia Lahe Fond. LHV esitab krediidiasutuse litsentsi taotluse.

2009. aasta alguseks on LHV investeerimisühing, mis tegutseb Eestis, Lätis ja Leedus. LHV grupi väärtipaberivahendus-, investeerimis- ja varahaldusteenuseid kasutab kokku ligi 35 000 klienti. LHV haldab Eesti aktiivseimat finantsturgude teemalist investeerimisportaal, mida kasutab umbes 20 000 inimest nädalas. LHV ettevõtetes töötab kokku üle 50 inimese.

Kümme aastat kogemusi

Eesti

Karmid õppetunnid tagavad edu tulevikus

1999. aastaks oli börsipidu Eestis lõppenud, ent majanduskriis alles saabumas.

Just nagu praeguse kinnisvaramulligi puhul. Erinevalt tollasest ajast on aga IT-valdkonna arengud teinud investeerimise vahepeal tunduvalt lihtsamaks.

Üks näide IT arengust on 1999. aasta alguses toimunud Eesti Telekom aktsiate avalik müük. Aktsiaid sai märkida pangakontoris, kuid esimese kauplemispäeva hinnaliikumisi jälgiti juba internetist – kuigi internet oli pidevalt maas ja börsilehe serverid aeg-ajalt koormuse all kokku vajusid. Tõuge Tallinna börsi edasisele arengule oli antud ning interneti tulek kauplemises samuti kindla koha leidnud. Turg tervikuna oli siiski üsna tagasihoidliku käibega ja aktiivsed kauplejad hakkasid avastama pigem USA aktsiaturge.

Paar tehingut tunnis

Vähene kauplemisaktiivsus tähendas mõnel päeval ainult paari tehingut tunnis ja väga marginaalseid käibeid. See ei takistanud aga börsi infrastruktuuri uuendamist. 2001. aasta kevadel, mil asusin LHV-sse tööle Eesti aktsiaturu maaklerina, võimaldas algne kauplemissüsteem küll reaajasid liikuvaid hindu jälgida, kuid tehinguid tuli endiselt telefoni teel kokku leppida.

2002. aasta tõi endaga kaasa Tallinna börsi müümise soomlaste Finnish HEX Groupile, mis tähendas uut, automaatset kauplemissüsteemi. Klientide tehingud jõudsid kiiremini börsile, ent huvi Tallinna börsi vastu oli jätkuvalt madal, hoolimata sellest, et turg pakkus julgematele juba päris ilusaid tootlusi.

Järgmine hüpe tehti seoses soomlaste HEX-i ja rootslaste OMX-i ühinemisega 2003. aastal, mis tõi kaasa kõigil Balti turgudel kauplemist võimaldava SAXESS-i kauplemissüsteemi kasutuselevõtu. LHV-st sai kõigi kolme Balti börsi liige ning koduturg laienes nüüd tegelikult kolmele Balti riigile. Ristkauplemine muutus üha populaarsemaks, tuues kaasa aktiivsuse ja käivete tõusu. Lisaks hakkasid välisinvestorid kohalikule turule investeerima üha aktiivsemalt ning Eesti liitumine Euroopa Liidu ja NATO-ga tõi endaga kaasa juba tõelise investeerimisbuumi.

Kuldajastu Tallinna börsil algas 2005. aastal, kui kolm ettevõtet – Tallinna Vesi, Starman ja Tallink – tulid turule aktsiate esmaemissiooniga. Tõeline investeerimispaanika puhkes aga 2006. aastal, mil nii Eesti Ehituse kui ka Olympicu aktsiate emissioon märgiti mitmekordselt üle ning mõlema aktsia hind kahekordistus. Kurva lõpu sai tsükkel 2007. aastal: aprillis börsile tulnud Ekspress Grupp sai külma ning juunis turule tulnud Arco Vara aktsia jääkülma vastuvõtu osaliseks. 2008. aasta oli aga juba kogu maailmas investorite jaoks õudusunenägu.

Kümneaastane tsükkel

Üks tsükkel börsil võttiski aega umbes kümme aastat. 1997. aasta suvel saavutati aktsiahindade kõrgtase, nagu ka 2007. aasta kevadtalvel. Samal ajal on saanud paljud investorid tunduvalt targemaks, börside infrastruktuur on muutunud äratundmatu-seni ning aktsiate kauplemine interneti vahendusel on kujunenud reegliks.

Hoolimata kahest raskest aastast börsil, majanduskriisi jõudmisest tavainimeseni ning keerulisest olukorrast maailma finantsturgudel julgen olla järgmistele aastatele mõeldes jätkuvalt optimistlik. Eestlane on alati olnud innovaatiline, tundes huvi uute asjade vastu, ning ka risk ei ole meie jaoks tundmatu. Karmid õppetunnid nii 1998. kui ka 2008. aastal annavad aluse edukaks investeerimiseks tulevikus.

Tekst: Alo Vallikivi
LHV maaklerteenuste juht

Aktsiaturg ootab uut tõusu

Vaadates tagasi Läti arengutele viimase kümne aasta jooksul, näeme paljusid olulisi sündmusi, mis on aidanud kaasa tänapäevase investeerimisvaldkonna kujunemisele.

Tekst: **Maris Rambaks**
LHV Läti
kliendisuhete juht

Kuigi Riia väärtpaberiturg (RSE) oli 1998. aastaks juba asutatud ja toimis, seisid peamised arengud ja muutused alles ees. Üheks selliseks sammuks oli kureeriva asutuse loomine Läti pankadele, kindlustus firmadele, erapensionifondidele ja finantsinstrumentide turul osalejatele, et tehingud oleksid turvalisemad ja läbipaistvamad. Teiseks sammuks oli koostöö tihendamine Baltimaade väärtpaberiturgude vahel, et kaasata rohkem turupartnereid ja välisinvesteeringuid ning suurendada üldist investeerimisaktiivsust. Ei tohi unustada, et samal ajal raputas maailma Aasia finantskriis.

Interneti võimalused

2000. aastal alustas finantsinstitutsioonide ja turgude kureeriva organina tegevust finants- ja kapitalituru komisjon. Samal ajal hakkas RSE pakkuma eraisikutele reaajas kauplemissplatvormi e-broker, mis võimaldas kaubelda otse interneti teel. Oma arengult oli RSE tollal tegelikult Balti riikide kõige dünaamilisem väärtpaberiturg. Ent jõupingutustest hoolimata ei meelitanud RSE ligi soovitud arvu erainvestoreid ning nii on see ka praegu, kui pidada silmas selle turu väikeseid käibeid võrreldes meie naabritega.

Järgmise etappi jõuti 2002. aastal, kui esmasel avalikul pakkumisel noteeriti esimest korda miljon Läti laevakompanii aktsiat, mis meelitas ligi umbes

50,8 miljonit eurot investorite raha. Aasta lõpupoole sai RSE peamiseks omanikuks Soome HEX Group, kellele kuulus ka Tallinna väärtpaberibörs.

2003. aastal tähistas RSE kümnendat aastapäeva. HEX Group ühines aasta jooksul Rootsi OM Groupiga, moodustades HEX Integrated Marketsi. Kuid 2004. aastal muudeti nime uuesti, kuni 2008. aastani sai selleks OMX, misjärel börs ühines NASDAQ-iga ning nimeks sai NASDAQ OMX. 2004. aasta muudeks olulisteks muudatusteks olid turutegijate programmi käivitamine likviidsuse suurendamise eesmärgil, uute indeksite tutvustamine ning SAXESS-i kauplemissplatvormi tutvustamine Balti turgudel.

Ajavahemikul 2004–2008 leidis aset teisigi muutusi, mis olid peamiselt seotud kauplemise täiustamise, ettevõtte haldamise, uute indeksite tutvustamise ning First Northi (alternatiivne turg väikeettevõtetele) moodustamisega. On olnud ka aktsiate emissioone ja tagasiostmisi. Kahjuks ei ole olnud ühtegi esmast avalikku pakkumist, välja arvatud SAF Tehnika oma 2004. aastal, kes oli ühtlasi esimene ja siiani ainus ettevõtte, kes otsustas oma aktsiaid vabatahtlikult noteerida. Teised RSE-l noteeritud ettevõtted lõpetasid erastamisega.

Areng lükkub edasi

Investori perspektiivist vaadates meelitas RSE ligi peamiselt suuremaid pikaajalisi tegijaid. Lühiajalised erainvestorid ja spekulatsioonid olid aktiivsemad Vilniuse ja Tallinna väärtpaberibörsil, sest seal oli rohkem börsifirmasid (vähemalt põhinimestikus), rohkem likviidsust, aktiivne kauplemine ning mingil põhjusel ka teistsugune investeerimiskultuur. See ei ole viimase kümnendi jooksul muutunud. Miskipärast ei vaevu Läti inimesed raha säästmise ja seda investeerima – nad pigem kulutavad selle ära. 2007. aastal tekkis lootus muutusteks, kuid siis saabus ülemaailmne krediidikriis, mis lükkab meie arengu vähemalt paari aasta võrra tagasi.

Ettevõtte vaatenurgast ei olnud kümne aasta jooksul atraktiivne valik ka investorite raha väärtpaberibörsi kaudu ligimeelitamine. Üheks põhjuseks võib olla see, et ettevõtted kartsid saada läbipaistvaks, see tähendab avalikuks. Teine põhjus võib peituda selles, et esmane avalik pakkumine on kaldis ning nõuab palju ettevalmistusi ja pingutusi isegi pärast seda, kui ettevõtte on juba turule tulnud.

Kümne aasta jooksul on investeerimisvaldkonnas tehtud palju suuri muudatusi, et olla atraktiivsem kõigi osalejate jaoks. Kuid vähearenenud investeerimiskultuuri ja ettevõtete soovimatuse tõttu turule minna ei olnud need muutused küllalt kiired ning käive jäi võrreldes teiste Balti riikidega väikseks. Üleilmne krediidikriis andis mullu raske löögi ning lootused suurendada osavõtjate arvu aktsiaturgudel haihtusid kiiresti. Nagu ka mõned ettevõtted, kes enne kriisi soovisid turule tulla. Tõenäoliselt läheb veel mõni aasta, enne kui näeme rohkem haritud ja aktiivsemaid erainvestoreid ning huvitavat Riia väärtpaberiturgu, kus tegutsevad uued ettevõtted.

Vilniaus vertybinių popierių birža
Vilnius Stock Exchange

Leedu

Liigume koos edasi

Kümme aastat tagasi kogesime Leedus Aasia ja eriti valusalt Venemaa finantskriisi tagajärgi. Tänapäev oleme viimaste aastakümnete suurima majanduskriisi tunnistajad.

Tekst: **Martynas Kulvinskas**
LHV Leedu esinduse juht

Kümme aastat tagasi võttis Leedu seim vastu pensionifondide seaduse, millega loodi tingimused erapensionifondide loomiseks. Institutsionaalsete osavõtjate huvi oli üks tegureid, mis suutis paigast nihutada ikka veel agoonias olnud väärtpaberiturule. Kuid esimesi fonde ja nende mõju kapitaliturule tuli oodata veel mitu aastat.

Järelevalve alla

1999. aastal kirjutati alla Leedu, Läti ja Eesti kapitaliturule järelevalveasutuste kolmepoolse kokkuleppe vahetamise kohta. 2000. aasta lõpus ootasime esimeste investeerimiskapitaliga tegelevate aktsiaseltside väärtpaberite registreerimist. See oli alles algus.

Püüdes suurendada avalikkuse usaldust investeerimisteenusid osutavate kommertsbankade ja finantsvahendusettevõtete vastu, võeti Leedus 2001. aastal vastu kommertsbankade ja finantsvahendusettevõtete kindlustamise seadus, mis käsitleb nende kohustusi investeerijate ees.

1. aprillil 2002 jõustus Leedus väärtpaberiturule seadus, mis vahetas välja väärtpaberite avaliku käi-

be seaduse. Uus seadus kinnitas Euroopa Liidu direktiivide sätteid.

2002. aasta oli oluline selle poolest, et Leedus hakati levitama välismaiste investeerimisfondide osakuid.

2003. aastal oli väärtpaberiturule iseloomulik väga kiire kasv ja suur aktiivsus. Indeks Litin-G kasv koguni 98%, aktsiate käive keskturul suurenes peaaegu 2,4 korda. Pole kahtlustki, et seda tendentsi ei põhjastanud mitte Leedu ettevõtete head finantstulemused, vaid riigi suurepärased makromajanduslikud näitajad: SKP kiire ja stabiilne kasv, Leedu laenureitingu tõus kõrgemale tasemele ja ohjeldatud inflatsioon. Samal aastal alustasid tegevust ka esimesed pensionifondid.

2004. aasta meeldejäävaim sündmus oli Leedu astumine Euroopa Liitu ja Vilniuse väärtpaberibörsi erastamine. Uueks omanikuks sai OMX Group. Vilniuse börsi liikmelisus nimetatud kontsernis avas Leedu investeerijatele suurema väärtpaberite ja finantsinstrumendivaliku, kuna Leedu emitentide väärtpaberid muutusid välisinvesteerijatele kergemini kättesaadavaks. Selle kõrval mõjutas Leedu majanduse kiire kasv 2004. aastal märgatavalt väärtpaberiturule: hoogsalt edenes kaubandus, suurenes niihästi institutsionaalsete kui ka füüsilisest isikust investeerijate arv, mis stimuleeris turu kasvu ja likviidsust.

LHV alustas

2005. aastal aktiveerus enim võlaväärtpaberite turg, aktsiaseltsid omandasid üha julgemini väljastavaid obligatsioone. Samast aastast alates saavad Vilniuse börsi liikmeks olla ka välisvahendajad. 2005. aastal alustas Leedus tegevust ka LHV.

2006. aasta oli Vilniuse börsile vastuoluline ja muutlik. Esimese poolaasta langus ja pessimistlik meeleolud, mis olid seotud euro kasutuselevõtu viibimisega, asendusid teisel poolaastal turu tõusuga ja investeerijate suurenenud aktiivsusega. See aasta on muu hulgas meelde jäänud Mažeikiai naftatehase loovutamise, tehase võttis Yukos Internationalilt üle Poola PKN Orlean.

2007. aastal muutusid Leedu makromajanduskeskkonna üldised tendentsid: täheldasime majanduse aeglustumise märke, inflatsiooni mõju, majandust mõjutasid ebasoodsad välisegurid, nagu USA eluasemelaenu kriis, mis möödapääsmatult avaldas mõju kogu maailma, sealhulgas Leedu finantsturgudele. Ehkki Vilniuse börsi indeks jäi 2007. aastal napilt positiivseks, oli aasta lõpp negatiivne ning tõi kaasa korrigeerimiseleolu, mis kandusid edasi 2008. aastasse.

2008. aasta oli hirmu ja väärtpaberite mõtlema tu müümise aasta. Lootkem, et enamikule ei olnud see siiski vaid pettumuste aeg ning igaüks meist on teinud toimumust õiged järeldused ja reaalsusega leppinud. Niisiis võime koos edasi liikuda. **LHV**

LHV Sinu inimesed

LÕHMUS HAAVEL & VIISEMANN

LHV DIRECT
WWW.LHVDIRECT.COM

Lõhmus Haavel & Viisemann

LHV

Väärtus igas tähes

Tänapäeva brändikeskses maailmas on kaubamärgil ettevõtte jaoks oluline tähendus. Ka **LHV märgil** on oma väike ajalugu, mida siin tutvustame.

Lõhmus, Haavel & Viisemann

LHV esimene kaubamärk oli Andres Rohtla kujundatud pikk nimetus Lõhmus, Haavel & Viisemann.

LHV Direct

LHV märk kujundati algselt vaid ühe toote, veebikeskkonna jaoks. Kolm suurtähte märkisid ettevõtte osa omanike nimetähti (Lõhmus, Haavel ja Viisemann). Sõna *Direct* viitas otseteele investeerimisteabe juurde internetis. LHV saigi alguse just investeerimisalasesest internetiportaalist, millest nüüdseks on saanud LHV finantsportaal.

Lõhmus, Haavel & Viisemann

Aja möödudes muutus ettevõtte kaubamärk taas kalligraafilises kirjastiilis pikalt välja kirjutatud firmalogoks Lõhmus, Haavel & Viisemann. Alates 2007. aasta septembrist on kaubamärgina kasutusel uues-

ti kolmetäheline märk, mis sai endale uue stiili disainer Tõnu Siku käe läbi. Otsuse muuta bränd tagasi lühikeseks tingis vajadus olla ettevõttena esindatud ka Lätis ja Leedus, kus pikk ja võõrapäraselt hääldatav nimi ei toiminud nii, nagu Eestis. Tõnu Sikk on kommenteerinud oma loomingut nii: „Kombineerides vertikaalseid ja pisut kaldu olevaid tähti ning neid omavahel sidudes sai kokku logo, milles peitub nii stoilist rahu ja kindlameelsust kui ka hoogsat liikumist ja teistmoodi-olemist. Tõenäoliselt on ühe noorusliku, edasipüüdliku ja aktiivse investeerimispanga logo just selline. Lühike. Aga lõöv.”

LHV

Meie logo on jätkuvalt avatud muutustele ning arvatavasti võib seda tulevikus näha nii erinevates värvimodifikatsioonides kui ka kombineerituna erinevate lisadega.

Kindlasti tähendab LHV enam kui kolme mehe perekonnanime esitähiti. Tähekombinatsioon esindab rohkem kui 50 töötajaga ettevõtet ning selle kümneaastast ajalugu.

Ettevõtte nimi on järjepidevuse kandja ning usalduse tagatis. Usaldust on raske teenida, seepärast annab iga töötaja endast parima, et hoida ja vääristada LHV nime. **LHV**

Tekst: **Andres Kask**
LHV turundusjuht

Ole uudistega kursis

telli pommuudise SMS-teenus aadressilt pommuudis.delfi.ee

www.forte.ee
www.forte.ee

Tõsised uudised
loodusest tehnikani!

FORTE

Oleme uue tõusu lävel

Maailm on haaratud ühte suurimasse majanduskriisi, mida mäletatakse. Palju tähelepanu on pühendatud selle tekkele ja põhjustele, kuid meie otsime vastust küsimusele, **kui kaua see kriis kestab.**

Sellele küsimusele vastamiseks tuleb praegust kriisi võrrelda eelmistega. Kergesti paanikasse sattuvad inimesed tõmbavad kiirelt võrdusmärgi praeguse kriisi ja 1929.–1933. aasta Suure Depressiooni vahele. Kuid kas see on ikka õige tõlgendus?

See ei ole Suur Depressioon

Suur Depressioon oli pigem mitme vale finantsotsuse tagajärg, mis muutis aktsiaturu krahhi riiklikuks hädaks. Kohe kriisi alguses võttis USA Föderaalreserv vastu otsuse tõsta intressimäära, et hoida ära kapitali väljavool riigist (ja säilitada kullakangid). Välisriigid maksid selle eest kätte kontrolli kehtestamisega kapitali liikumise ja tariifidega imporditud kaupade üle. See tõi omakorda kaasa pankrotilaine tegelikus majanduses, sest krediit muutus liiga kalliks ja seda nappis, samal ajal kui välisurud löid ukse nina ees kinni.

Hiljem rikkusid USA majandussüsteemi paljude pankade seisundi kohta levitatud kuulujutud, mis põhjustasid raha suuremahulise väljavoolu. Kogu selle aja jooksul järgis valitsus mitteseekumise poliitikat ega võtnud midagi ette. Üksnes pärast riiklike ehitustöödele massilise töölevõtmise ambitsioonika programmi („Uus tehing”, *The New Deal*) rakendamist peatati mööda allakäiguspiraali liikumine ning hoiti ära ees oodanud katastroof. Taastumine järgnes 12 kuu jooksul pärast õige poliitika jõustumist.

Nagu internetimull

Kõigist võrreldavatest juhtudest on 2007. aasta kriis paradoksaalselt kõige sarnasem 2000. aasta alguse internetifirmade kokkukukkumisega (*dotcom bust*). Neil kriisidel on sama põhjus: Neil kriisidel on sama põhjus: üliodava raha voolamine ühte sektorisse tõi kaasa üleinvesteeringu. Kui uue milleeniumi alguses voolas raha populaarsetesse tehnoloogia-sektori aktsiatesse, viies naeruväärsete aktsiahindadeni Ameerika väärtapaberibörsil (NASDAQ), siis seitse aastat hiljem on rahamüür kummutanud USA hüpotekiturust, mille mõju võimendati mitu

korda rikkalike tuletisinstrumentide kasutamise, nagu näiteks lisatagatisega võlakohustus.

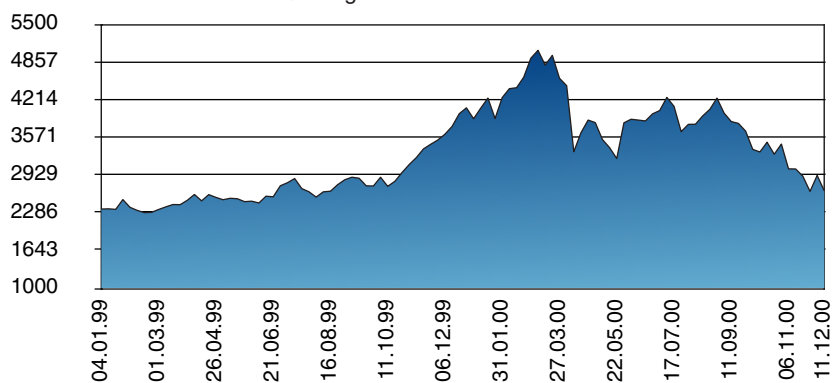
Graafik 1 näitab, kuidas kõnealune kriis arenes ja millal ilmnedid esimesed märgid kriisi möödumise kohta.

Graafikult on väga hästi näha, et mulli moodustumise suurem osa ilmned kõigest üheksa kuu jooksul: 1999. aasta juunist 2000. aasta märtsini, mil tehnoloogia-sektori aktsiate hinnad (esindatuna NASDAQ Composite'i poolt) ilma mingi ilmse põhjusteta kahekordistusid. Pärast tehnoloogia-sektorimulli lõhkemist langesid selle ettevõtte aktsiahinnad päris pikka aega, jõudes põhja alles 2001. aasta

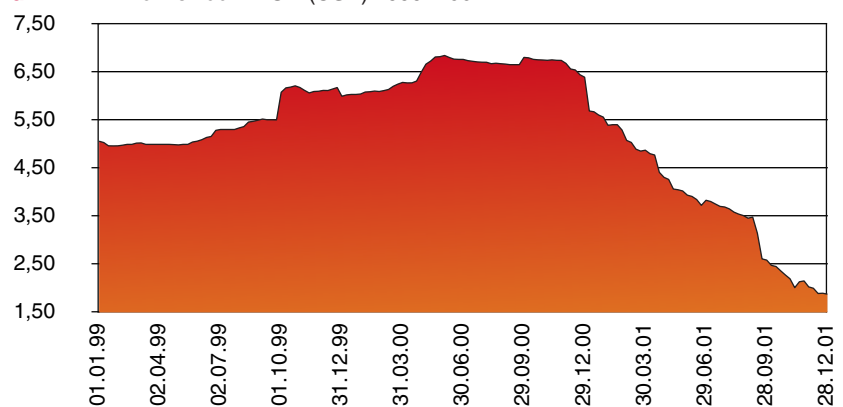

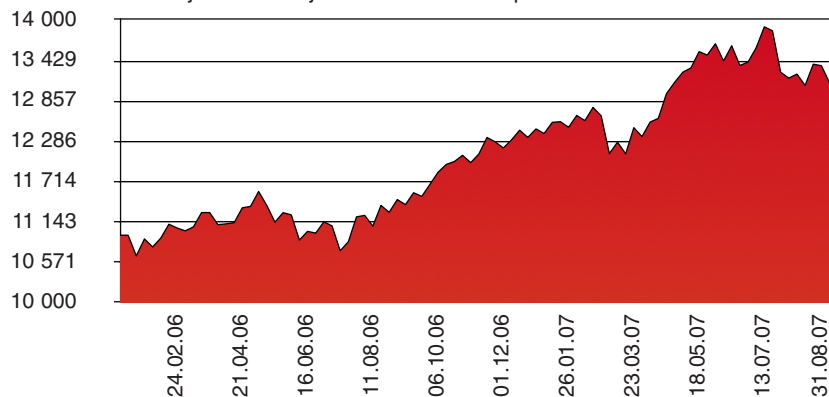
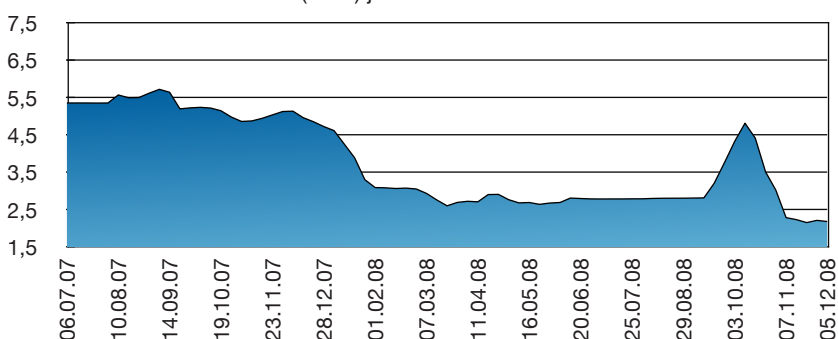
Tekst: **Romanas Bulatovas**
LHV Tõusva Euroopa Alfa
Fondi juht

GRAAFIK 1. Indeksi NASDAQ areng 1999–2000

GRAAFIK 2. Kolme kuu LIBOR (USA) 1999–2001

GRAAFIK 3. DIJA ajavahemikul jaanuar 2006 kuni september 2007**GRAAFIK 4.** Kolme kuu LIBOR (USD) juuli 2007 kuni detsember 2008

septembris (19 kuud pärast kõrgpunkti saavutamist). Selle põhjus peitub rahapoliitikas.

Föderaalreserv (Fed) alandas baasintressimäära alles 2000. aasta hilissügisel, mida kujutab **graafik 2**.

Seega ei kergendanud investorite kahjusid tehnoloogiasektoris, mis mõjutasid tegelikku majandust, ka ligipääs odavamale krediidile enne kui alles 2000. aasta novembri lõpus. Alles pärast seda, kui intressimäärasid ajavahemikus 2000. aasta novembrist 2001. aasta novembrini märkimisväärselt (peaaegu 5% võrra) alandati, jõudis NASDAQ 2001. aasta septembris ehk üheksa kuud pärast raha odavnemise algust põhja. Tookordsed madalad intressimäärad panid aluse praegusele äriotsustele oma tõusuga ja sellele järgnenud langusega.

Intressimäärad kohe alla

Mull kõrgema riskiastmega (*sub-prime*) sektoris, mille põhjustasid madalad intressimäärad, jõudis oma haripunkti 2007. aasta septembris. Enne kriisi olid peamised kasu saavad sektorid finantssektor, kinnisvaraarendus, ehitus- ja remondisektor ning tarbijaelektronika – kõik traditsioonilised majandussektorid. Perioodil 2006. aasta jaanuarist 2007. aasta detsembrini kasvas Dow Jonesi indeks (DJIA) 27% võrra (ligikaudu 11 000-lt kuni 14 000-ni). Seda arengut näitab **graafik 3**.

Olles teadlik ohust, mis oli tekkinud eelmise majanduslanguse ajal, mil oodati liiga kaua, on Fed sel korral alustanud otsekohe intressimäärade alandamist. Selle mõju üle majandusele vaidlevad siiski

paljud, sest NASDAQ-il ei taastunud hinnad sugugi kohe pärast intressimäära langust.

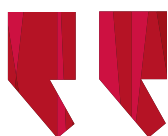
Peab arvestama, et osa ettevõteteid asub otse kriisi keskel (nagu tehnoloogia- ja internetifirmad 2000. aastal või kõrgema riskiastmega hüpoteegiagentuurid ja kinnisvaraarendajad praegu). Teisi majandussektoreid mõjutab majanduse üldine aeglustumine üksnes kaudselt. Selle üle võib vaidelda, kas paljud nn nulliettevõtted üldse kunagi taastuvad (enamik firmasid kukkus nn *dotcom*-kriisi ajal lihtsalt kokku), kuid kaudselt kahjustatud ettevõtteid kosuvad enam-vähem aasta pärast kriisi algust.

2007. aasta kriisi probleem seisneb aga selles, et kõrgema riskiastmega (*sub-prime*) kahjud on otseselt mõjutanud pangandussüsteemi, mis on majanduse käivitaja. Seega ei muutunud piirmäärade alandamine keskpanga poolt pankadevahelisel turul kohe langevaks intressimääraks, takistades ettevõtetel odavama krediidi saamist. Kriisi esimese nelja kuu jooksul liikus raha hind väga vähe ja sedagi üksnes tänu mitme peamise keskpanga koordineeritud kangelaslikele pingutustele, kes pakkusid pankadele piiramatu hulga laene. Selle tulemuseks oli intressimäärade langus pea 3% võrra 2008. aasta kevadeks (vt **graafikut 4**).

Paanika algas uuesti

Kriisi tagajärjedest üle saamiseks sellest ei piisanud. Veelgi enam, intressimäära ilmne stabiilsus kogu suve jooksul lõi taas kõhkuma, kui USA suurimad majandusinstituutsioonid (kaasa arvatud hüpoteegigigandid Fannie Mae ja Freddie Mac), mis olid kustutanud hüpoteekidega seotud kahjud, vajasisid ükshaaval edasisi riigipoolseid sekkumisi, et hoida ära nende maksujõuetus. Paanika kõrgpunkt saavutati Lehman Brothersi pankrotiga läinud aasta septembris. Terve aasta vältel langenud intressimäärad oleksid üleöö justku olemata olnud, tõustes peaaegu samale tasemele, kus nad olid enne, kui Fed alustas intressimäärade alandamist.

Seistes silmitsi sellise hädaolukorraga, alustas reservpank pretseedenditult hulgaliselt rahaturule, ostes kokku kõige maksujõulisemate laenajate poolt väljastatud lühiajalisi väärtpabereid, mis surus alla lühiajalised intressimäärad. See on sisendanud turgudele kindlustunnet ja pidurdanud ebaratsionaalset käitumist, mille oli põhjustanud Lehman Brothersi kokkuvarisemine. Paari kuu jooksul on pankadevahelised intressimäärad alanevad tagasi tasemele, kus nad olid enne septembrikuud, ning langus jätkub. Praegu on tingimused üpris sarnased sellega, mida oli märgata madalpunktis pärast tehnoloogiamulli lõhkemist NASDAQ-il. Seega võib eeldada, et elame läbi uue äriotsustele algust, mil igasuguse vara (aktsiate, kaupade, eluasemete) hinnad on kõige madalamal tasemel või sellele ligilähedal ning praegused äärmiselt madalad intressimäärad tõstavad neid taas järgnevat neli-viis aastat. Seni, kui saabub uus langus. **LHV**

Neil kriisidel on sama põhjus: üliodava raha voolamine ühte sektorisse tõi kaasa üleinvesteerimise.

Majandus langeb, inflatsioon aeglustub

LHV analüütikud uurisid majandustrende ning pakuvad välja konkreet-
sed arvud, mis iseloomustavad meie **tänavuse aasta majandust**.

Sisemajanduse koguprodukt: 4 kvartali keskmine	-4,8%	Määravaks saavad peamiselt kaks tegurit. Esiteks sõltub SKP globaalse likviidsuskriisi lahendamise kiirusest ehk sellest, millal taastub pankade valmidus väljastada taas laene ning elavdada sellega reaalmajandust. Teise tegurina on oluline meie peamiste ekspordipartnerite käekäik – eesotsas Euroopa Liiduga. Kasvunumbrite prognoosimisel tasub meeles pidada, et 2009. aasta teiseks pooleks on võrdlusbaas 2008. aasta teise poole näol juba madalam, mistõttu võime näha näitajate mõningast taastumist veel enne, kui majanduses midagi reaalset paremaks hakkab muutuma.
Tarbijahinna- indeks: 12 kuu keskmine	4,1%	Prognoosime, et üleilmse majandussurutise tingimustes jäävad nii toorme kui ka valmistoodangu hinnad veel mõneks ajaks surve alla, mis mõjub positiivselt ka Eesti inflatsioonitempole. Meie tarbijani jõuab see kõige selgemalt madalamate kütuse- ja gaasihindade kaudu. Samuti ei ole ette näha olulisi aktsiisitõuse.
Keskmine palk: 4 kvartali keskmine	13 569 kr	Koos majanduslanguse jätkumise ning töötuse kasvuga prognoosime palgakasvu järsku aeglustumist. Samas ei ole tööjõuturg sedavõrd paindlik, et võiksime rääkida keskmise palga langusest kogu riigis. Leidub valdkondi, kus keskmine palk langeb, kuid koondstatistikas prognoosime siiski mõningast palgatõusu.
Tööpuudus: 4 kvartali keskmine	9,6%	Tööpuuduse kiirele kasvule osutavad peamiselt kaks argumenti. Esiteks jätkub eelmise aasta teisel poolel alanud kulude kärpimine ning tootmismahtude vähenemine paljudes tegevusvaldkondades, mis toob endaga paratamatult kaasa koondamisi ning märkimisväärselt madalama hõive. Samuti kergitavad töötust eelmistel aastatel koos halveneva majanduskliimaga Eestist tagasi kodumaale (Euroopasse) pöörduvad töölisel.
USD/EEK: aasta lõpu seis	10,5	Dollari languse kasuks räägivad USA majanduses kestvad raskused ning suuremahuline abipakk, mida majanduse stimuleerimiseks kasutatakse. Samas on prognoositav langus suhteliselt leebe, kuna ootame probleemide süvenemist ning jätkuvat intresside langetamist ka Euroopas.
Bensiin: 95 euro, automaat-tankla: aasta lõpu seis	12.60	Bensiinihinna prognoos peegeldab meie visiooni naftahinna edasise liikumise suhtes. Võib arvata, et globaalselt oluliselt väheneva nõudluse taustal ei taastu nafta maailmaturu hinnad niipea.
6 kuu Talibor: aasta lõpu seis	7,1%	Seoses ülemaailmsete pingete leevenemisega 2009. aasta teisel poolel ning olukorra selgine misega Baltikumis ootame Talibori mõõdukat langust praegustel tasemetel. Samuti räägib meie prognoosi poolt ennustatav intressimäärade languse jätkumine kogu maailmas.
OMX Tallinn: aasta lõpu seis	326	Ehkki Tallinna börsi hinnatase on mitme ettevõtte puhul juba madal, ei oota me börsiindeksi kiiret tõusmist, sest usalduse taastumine Baltikumi vastu võtab aega, nagu ka sellest olenev välisraha sissevoolu taastumine. Kardetavasti jääb likviidsus Tallinna börsil keskmiselt lahjaks ning meie prognoositav mõningane tõus saab aset leida ka kodumaiste investorite kaasabil.

Pikaajalised tootlused plussis

Tekst: **Mihkel Oja**
LHV Varahalduse juht

Lõppenud aasta oli finantsturgudele üks halvemaid kogu ajaloos. Olukorras, kus aktsiaturud langesid keskmiselt 40–50%, olid mullu miinuses ka pensionifondid.

Pensionifondide langused ei olnud siiski nii suured. Näiteks LHV lipulaeva, pensionifondi **LHV Maailma Aktsiad Fond** tootlus oli –22,5%, mis on umbes kolm korda väiksem kukkumine kui Tallinna Börsi langus tervikuna samal perioodil.

Negatiivne 2008. aasta „sõli“ ära üsna olulise osa varem teenitud kasumist, kuid pensionifondide pikaajalised tootlused on jätkuvalt positiivsed. Näiteks fond LHV Maailma Aktsiad Fond oli enne möödunud aastat tõusnud üle 75%. Pärast viimast keerulist aastat on tõusuprotsent muidugi väiksem, ent

Eesti pensionisüsteem muutub

Seoses tänava alanud väljamaksetega teisest pensionisambast on kogumispensioni süsteemis tehtud väikeseid muudatusi, mis peamiselt täpsustavad väljamaksmist, kuid kõrvaldavad ka kogumisfaasi arengut takistavaid kitsaskohti.

Pensioni teine samm käivitus 2002. aastal. Kui seni on süsteemiga liitunud tegelenud ainult pensioniks kogumisega, siis aastast 2009 hakkavad esimesed inimesed saama ka väljamakseid.

Kogumist puudutavad muudatused

- Tasude struktuur muutub läbipaistvamaks: 2011. aastal kaotatakse pensionifondide sisenemistasud.
- Juba kogutud osakute vahetamine lihtsustub: 2010. aastast saab osakuid osaliselt vahetada ning alampiir (500 osakut) kaob.
- Pensionifondide investeerimispiirangud muutuvad aastast 2010 paindlikumaks: muu hulgas võivad pensionifondid investeerida rohkem aktsiaturgudele (varasema 50% asemel kuni 75%).

Väljamakseid puudutavad täiendused

- Teise samba pensioni saamine seoti lahti riiklike vanaduspensionile minekust: teisest sambast võib pensioni saada ka inimene, kes on pensioniikka jõudnud siis, kui käib veel tööl.
- Väljamaksete võimalused sõltuvad inimese

kogutud summast.

- Hiljem on võimalik vahetada kindlustusseltsi, kellega inimene on sõlminud pensionimaksete saamiseks lepingu.
- Riiklik garantiisüsteem kaitseb ka teise samba väljamakseid.

Kui saabub pensioniiga ...

Teise sambasse aastatega kogutud rahale tekib kogujal õigus siis, kui ta on jõudnud pensioniikka. 2009. aasta alguse seisuga oli Eestis umbes 7000 inimest, kellel on õigus saada teisest sambast raha. Aasta jooksul lisandub neile veel umbes 3000 inimest.

Võimalused, kuidas oma raha fondist kätte saada, sõltuvad sellest, kui suureks on samm kasvanud, s.t kui palju on väärt inimesele kuuluvad pensionifondi osakud. Riiklik süsteem jaotab väljamaksete võimalused nelja rühma.

II samba pensionifondid*	Tootlus algusest	2008	2007	2006	2005
Aktsiatesse investeeritakse kuni 50% (progressiivne strateegia)					
LHV Maailma Aktsiad Fond	36,24%	-22,50%	5,59%	13,81%	22,43%
LHV Uued Turud	14,80%	-23,82%	10,65%	11,46%	16,83%
SEB Progressiivne	17,62%	-31,50%	9,29%	9,17%	16,52%
Hansa K3	19,84%	-29,34%	5,54%	8,88%	17,24%
Sampo Pension 50	39,05%	-13,37%	7,29%	8,64%	12,13%
ERGO 2P2	20,18%	-27,77%	5,79%	8,18%	15,03%
Aktsiatesse investeeritakse kuni 25% (tasakaalustatud strateegia)					
LHV Tasakaalustatud Strateegia	13,17%	-3,28%	5,16%	7,45%	9,69%
Sampo Pension 25	25,27%	-7,55%	4,47%	4,77%	8,31%
Hansa K2	12,41%	-19,99%	4,46%	4,18%	9,41%
Investeeritakse ainult võlakirjadesse (konservatiivne strateegia)					
LHV Dünaamilised Võlakirjad	27,43%	-0,29%	1,75%	5,10%	4,64%
LHV Kvaliteetsed Võlakirjad	18,36%	-0,20%	1,10%	4,59%	3,94%
Sampo Pension Intress	17,76%	1,52%	3,39%	2,09%	2,14%
ERGO 2P1	19,34%	2,44%	1,39%	-0,35%	4,06%
SEB Konservatiivne	17,43%	3,19%	1,25%	-1,49%	2,52%
Hansa K1	6,68%	-9,21%	2,44%	-0,35%	2,40%

siiski positiivne. Nii oleks 2002. aasta suvel, mil pensionisüsteem toimima hakkas, investeeritud 100 krooni olnud 2009. aasta alguseks väärt 136 krooni ehk 36% enam.

Paraku ei ole saanud need pensioniks kogud, kes alustasid fondi investeerimist alles üks-kaks aastat tagasi, veel häid aegu nautida ning nende jaoks on investering täna miinuses.

Võlakirjafondid on stabiilsemad

Ainult võlakirjadesse investeerivad pensionifondid näitavad stabiilsemat tootlust. Samas ei olnud

möödunud aasta kerge neilegi, sest ettevõtete poolt välja lastud võlakirjadega seotud riskid kasvasid ja hinnad seetõttu kukkusid.

Näiteks pensionifondi **LHV Dünaamilised Võlakirjad** tootlus oli mullu -0,3%. Alates oma teutsemise algusest on fond aga plussis (27,4%) ehk siis 2002. a suvel investeeritud 100 krooni oleks täna fondis väärt 127 krooni.

Fonde LHV Uued Turud, LHV Tasakaalustatud Strateegia ning LHV Kvaliteetsed Võlakirjad juhivad LHV alates aastast 2005, mil nende fondide valitsemise võeti üle kindlustuselt Seesam. **LHV**

* Võrdlus põhineb Eesti pensionisüsteemi ametliku infoportali Pensionikeskus (www.pensionikeskus.ee) andmetel. Fondi eelmiste perioodide tootlus ei tähenda lubadust ega viidet fondi järgmiste perioodide tootluste kohta. Võrdlusse ei ole kaasatud 2008. a. sügisel asutatud fonde (Nordea fondid ja SEB Optimaalne).

1. Kogutud on alla kümnekordse rahvapensioni* määra

Kui kogutud summa on kuni 19 131 krooni, siis on võimalik võtta teisest sambast raha välja ühekordse maksena.

2. Kogutud summa jääb 10–50 rahvapensioni määra vahele

Kui kogutud summa on vahemikus 19 131 kuni 95 657 krooni, saab raha välja võtta regulaarsete maksetena otse pensionifondist ning kokkulepet nimetatakse fondipensioniks. Fondipension on inimese ja pensionifondi valitseja vaheline kokkulepe, mille järgi saab inimene pensionifondist perioodilisi makseid. Pensionifondist raha saades müüb inimene tagasi pensionifondi osakuid, mida ta on aastate jooksul ostnud. Fondipension saab läbi siis, kui kõik osakud on pensionifondile tagasi müüdnud. Sõltuvalt inimese vanusest kes-

tab fondipension 2 kuni 12 aastat.

3. Kogutud on üle 50-kordse rahvapensioni määra

Kui kogutud summa on kasvanud üle 95 657 krooni, saab inimene sõlmida lepingu kindlustusseltsiga, mille alusel teeb kindlustusselts inimesele perioodilisi makseid kuni elu lõpuni. Selist lepingut kindlustusseltsiga nimetatakse pensionilepinguks. Pensionilepingu sõlmimisega lõpeb inimese suhe pensionifondiga, sest kogu kogutud summa kantakse edasi kindlustusseltsi. Millise kindlustusseltsiga leping sõlmida, on koguja enda valik. Kindlasti tasub võrrelda kindlustusseltside pakutud tingimusi, sh maksete suurust ja sagedust, võimalust sõlmida garantiiperioodiga leping (inimese surma korral laekuvad maksed teatud aja jooksul soodustatud isikule) või selline leping, mille alusel läheks

inimese surma korral õigus makseid saada üle teisele füüsilisele isikule (näiteks abikaasale).

4. Kogutud on üle 700-kordse rahvapensioni määra

Kui on olnud võimalus koguda üle 1,3 miljoni krooni, on inimesel mitu võimalust. Vähemalt 1,3 mln krooni ulatuses tuleb sõlmida kindlustusseltsiga pensionileping, kuid seda võib teha ka suurema summa väärtuses. Alternatiiv on sõlmida seda piiri ületava summa ulatuses fondipensionileping ehk jätta osa kogutud rahast pensionifondi ning müüa fondiosakuid perioodiliselt tagasi, saades sel moel makseid otse pensionifondist.

* Rahvapensionimäär on 1913 krooni ja 14 senti (kehtib 31. märtsini 2009). Rahvapensionimäär kinnitab valitsus kord aastas.

Audi Q5 2.0 TFSI quattro S tronic (155 kW/211 hj)
Kiirendus: 0-100 km/h: 7,2 sek;
Keskmise kütusekulu: 8,5 l/100 km;
Keskmise CO₂ emissioon: 197 g/km

Audi Q5. Tehnoloogiliselt täiuslik.

Laitmatu tervik saab alguse säravast ideest, kuid ka teostus ise nõuab ülimat detailitäpsust. Audi Q5 on uue põlvkonna SUV-maastur, kus tehnoloogia viimane sõna on kombineeritud sportliku sooritusvõimega. See mitmekülgne atleet on ruumikas, igapäevakasutuses praktiline ja funktsionaalne sõiduk, mis tunneb end võrdselt hästi nii linnatingimustes kui maastikul. Audi Q5 roolis ei ole probleemiks ka poole meetri sügavuse veetakistuse läbimine. Võimsad mootorid, quattro® nelikvedu, uus seitsmekäiguline topeltsiduriga S tronic-käigukast ja Audi *drive select*-funktsioon kehtestavad kompaktsete linnamaasturite klassis senisest oluliselt kõrgemad standardid. Tere tulemast proovisõidule.

Majanduse päästab roheline leping

Tekst: **Christopher Dickey ja Tracy McNicoll**
Tõlge: **Ants Vill**, fotod: **Corbis ja Scanpix**

Maailma mõjukaimad liidrid kinnitavad, et üleilmne kriis on ühtlasi võimalus asuda looma uut rahvusvahelist energiamajandust päästmaks planeeti soojussurmast ja anda majandusele uut hoogu.

Eiffeli torni lähistel Pariisi vaikesel kõrvaltänaval lõövad Rahvusvahelise Energiaagentuuri (IEA) analüütikud pikki tööpäevi tehes kokku üleilmseid naftatoodangu ja kasvuhoonegaaside emissiooni numbreid. Paraku kõlab aruandis alatasa korduv fraas „Kõik on muutusteta” üha enam nagu maailmalõpu ettekuulutus. Novembris üllitas agentuur rea raporteid, kus nenditakse karmilt: „Energia tootmine ja tarbimine vajab üleilmset revolutsiooni”.

Pangad varisevad kokku, kodulaenuid kõrbevad ning töötus on tõusuteel, päästeoperatsioonide käigus tühjenevad riikide varakambrid. Alles hiljuti olid paljud tööpoolest valmis paigutama oma raha ülimahukatesse rohetehnoloogia projektidesse. Nüüd on igasugune ind aga kadunud.

Revolutsiooniline olukord on käes

Siiski kõlab läbi üldise nutu ja hala ka hääli, mis kinnitavad, et just praegu on parim aeg haarata jäme ots enda kätte ning asuda IEA poolt jutlustatud

maailmarevolutsiooni tegema. Ja seda sugugi mitte lootuses, et mingi vägi loitsiks imeväel minema kogu häda ja viletsuse, vaid hoopis seepärast, et roheline revolutsioon annaks surutisemülkasse vajuvale maailmamajandusele päästva tõuke. Pakutavad ümberkorraldused rajaksid hingevaakuvale majandusele tugevama vundamenti, kui sel on olnud viimase inimpõlve ajal.

Briti peaminister Gordon Brown, Prantsuse president Nicolas Sarkozy ja USA vastvalitud president Barack Obama tegid suurejoonelise algatuse, mida ÜRO peasekretär Ban Ki-moon on jõudnud nimetada suisa roheliseks uueks lepinguks. See peaks ehitama kogu maailma majanduse taas üle sarnasel moel, nagu USA presidendi Franklin Delano Roosevelti radikaalne ja julge abinõupakett „Uus leping” tõi Ameerika majanduse välja Suurest Depressioonist.

Maailmamajandus on sõjajärgsel ajal pikalt ratsutanud keevalisemalt arenevate sektorite tugeval turjal. 1990. aastatel oli selliseks ratsuks internetimajandus, mille minestamise järel sai uueks ratsuks kodulaenude ja seda toetava finantsüsteemi tormiline areng. Turg ise leidis üha uue mootori, mis tõi miljoneid uusi töökohti ja miljardilisi kasumeid.

Nüüd on ka kodulaenupidu läbi ning kassiahastus vaevab kogu maailma majandust.

Ratsu, andke mulle ratsu!

Maailm vajab uut ratsut, mootorit, uut kuuma tööstusharu. Aeg muutusteks on küps: isegi paadunud kapitalistid on valmis mängima ideega, et valitsused võiksid kaasa lüüa uue majanduskasvu käivitamises. 21. sajandi Uue Evangeeliumi kuulutajad väidavad, et keskkonnasäästlikule arengule suunatud mahukad riiklikud investeeringud ja maksusoodustused loovadki tummise vundamenti uute majandusharude ja seega miljonite töökohtade tekkeks. Ja rohelise revolutsiooniga on pealekauba lootus mõneks ajaks meie planeet päästa.

Euroalal on näiteks oodata töötuse määra kasvamist eelseisva aasta jooksul üheksa protsendini, USA-s kaheksa protsendini. Tõepoolest, aastal 2008 oli uute töökohtade loomine hoopis tugevam roheliseks hakkamise argument, kui seda on olnud hoiatused aastakümnete pärast ähvardavast polaarjää sulamisest ning rannikulinnade uppumisest.

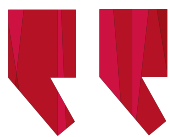
Rohelise tööstuse järele on selline igatsus, et näiteks Jaapani peaminister Taro Aso on hakanud

rääkima „suurest šansist uueks majanduskasvuks“ ning tootab luua vähe süsinikku tarbiva ühiskonna, mis oleks kooskõlas kogu maailma eesootava kasvuga. Ka plaanib Tokyo juba lähiajal asuda tõhusalt rahastama uuenduslike ning energiasäästlike tööstusharude infrastruktuure.

Heleroheline tulevik lummab

USA kongress andis kriisile tõsise rohelise vastulöögi oktoobris, kui kiitis majanduse hiiglasliku päästeplaaniga koos heaks taastuenergia kaaluka toetuskava. Barack Obama lubas presidendikampaania ajal investeerida järgmise kümne aasta jooksul keskkonnapuhtasse energiamajandusse 150 miljardit dollarit, mis tooks kaasa viis miljonit nn rohelist töökohta. Obama roheliste lubaduste pikk nimekiri on lausa samas suurusjärgus Roosevelti „Uue lepinguga“.

Euroopas ajab suur raha juba rohelisi punge. Saksamaa 240 miljardi dollariline taastuenergia sektor annab tööd 250 000 inimesele ning 2020. aastaks on oodata, et selles sektoris on rohkem töökohti kui autotööstuses. Britid kulutavad eeloleva tosina aasta-ga 100 miljardit dollarit 7000 tuulegeneraatori ehitamiseks, sellega kaasneb 160 000 uut töökohta.

*Maailm
vajab uut
ratsut,
mootorit,
uut kuuma
tööstusharu.*

ÜHEL NÕUL: Prantsusmaa president Nicolas Sarkozy (vasakul), Gordon Brown ja Euroopa Komisjoni president José Manuel Barroso läinud aasta 8. detsembril Londonis pärast kohtumist äriiidritega, kus lepiti kokku, et Euroopa peaks tegema rohelisse ja nüüdisaegsesse tööstusesse olulisi investeeringuid.

Maailma päästab riigi raha

Et asjaga paigast liikuda, peavad valitsused panema mängu tõeliselt suure raha ning ühtlasi pakkuma tõhusaid maksusoodustusi ja muid stiimuleid. Et meie ühine planeet soojeneks 2050. aastaks vaid kaks kraadi seni ennustatud seitsme asemel, peaks atmosfääri paisatava CO² hulk olema selleks ajaks viidud pooleni praegusest. IEA arvutuste järgi nõuab see 45 triljoni dollari investeerimist. Edaspidi kataks energia kokkuhoid need kulud hõlpsalt, paraku on aga hiigelraha vaja juba praegu. Ja vaba turg ning erakapital ei saa selle sulamiskatastroofiga hakkama.

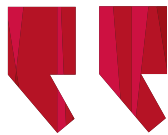
Siiski on IEA peaökonomisti Fatih Birol'i hinnangul pärast finantsturgudes tehtud tohutuid rahastuste toimunud mõningane ilmavaateline muutus. Kui riiklikud rahaabi lüüsid on juba kord pankade päästmiseks avatud, siis võiks sealt pumbata vahendeid ju ka rohelise tööstuse jaoks.

Prantslastelt tuleb šnitti võtta

Riiklik planeerimine pole Gallias olnud kunagi liialt ropp sõna. Pariis on sageli turge dirigeerinud ega ole selle pärast vabandust palunud. Suured riiklikud investeeringud ja majanduse ümberkorraldamine panid aluse sõjajärgsele 30 kuldaastale. Tõljal rajati ka kallis tuumajaamade võrgustik, mis annab praegu 80% riigi elektrist, samuti kaeti riik risti-põiki ülikiirrongide võrgustikuga.

Kuigi Prantsusmaal olid varasemal aastakümnel rohelised argumendid pigem osa elustiilist kui ellujäämisplaanist, siis viimastel aastatel on keskkonnaprobleemid kerkinud esile väga selgelt ja reljeefselt. Gallia on jõudnud probleemi tunnistamisfaasist tegudeperioodi, nendivad ka rohelised opositsionäärid.

2007. aasta oktoobris täitis Sarkozy oma valimislubaduse ning tõi nõupidamislaua taha valitsuse, ametiühingud, erasektori ja teised asjast huvitatud ringkonnad. Avalikkus hindas seda laiapõhjalist konverentsi samaseks tollega, mis peeti 1968. aastal

Ehkki valitsused ei tõtta matma triljoneid dollareid teadlaste viimsepäevakuulutuste vääramiseks, saavad ja tahavad nad kulutada suuri summasid majanduse turgutamiseks.

ta rahutuste lõpetamiseks Pariisis Grenelle'i tänaval. Seekordne keskkonna-Grenelle pakkus välja 268 soovitud, millest osa on juba saanud parlamendi heakskiidu. Uued kavad on väga praktilise kallakuga ning neil seadusemuudatustel on töötu- rule otsene ja kiire mõju.

Ehitusalal on esikohal soojustamine: veerand kasvuhoonegaasidest tuleb hoonete energiatarbest; 2020. aastaks peab see tänu majade ökonoomsemale kütmisele ja paremale soojusisolasioonile kahanema 40% võrra. Sooja maja sadade miljonite eurode suurune projekt loob 200 000 töökohta neist 500 000 töökohast, mis peaksid lianduma kogu Grenelle'i kampaania käigus järgmise tosina aasta vältel. Obamal on head plaanid, kuid Prantsusmaal on juba seadused.

Ka autoturg on tõsiselt ette võetud. Aastava- hetusest alates saab rahalist hüvitist madala saastetasemega auto ostmise eest, samas tuleb tasuda karistumaksu kõrge saastetasemega sõiduriista soetamise eest. Prantslaste automaitse on muutunud suisa üleöö. Pruugitud autode müük on kukkunud, samas on aga oluliselt kasvanud uute Renault'ide müük, mis omakorda suurendab töökohtade arvu autotööstuses. Edu ei tulnud odavalt – tänavused autohüvitised lähevad riigile maksma 200 miljonit eurot.

Ja kui lisada siia energiasektori ümberkujundamise hiiglaslikud kulud ning finantssektori väljalastamise monumentaalne kullakoorem, siis on selge, et Prantsusmaa ei saa hoida mingil juhul euroalaga liitumisel riikidele kehtestatud Maastrichti kuni 3% eelarvedefitsiidi kriteeriumi. Ent Pariis ütleb, et uued väljaminekud on panustamine energia kokkuhoidu tulevikus, mõjudes suurepäraselt tööhõivele ning luues hoogsalt arenevaid uusi majandussektoreid. „Sel korral me ei ohverda tulevikku olevikule,“ ütleb Sarkozy.

Tee järele või maksa kinni

Kas suudab ülejäänud maailm võtta ette veelgi draamaatilisemaid samme? Kas sellised riigid nagu Poola, kus 94% elektrist toodetakse kivisöest, või Hiina, kes paiskab kaheksa kuuga õhku rohkem CO² kui kogu Euroopa Liit terve aastaga, on valmis järgmise tosina aasta jooksul kahandama emissiooni 20%?

Poliitiline ja rahanduslik reaalsus on selge: ehkki valitsused ei tõtta matma triljoneid dollareid teadlaste viimsepäevakuulutuste vääramiseks, saavad ja tahavad nad kulutada suuri summasid majanduse turgutamiseks ning uute töökohtade loomiseks.

„Rahvas nõuab tegusid, tegude aeg on just praegu,“ ütles Franklin Roosevelt, kui algatas 1933. aastal ametisse asudes Ameerika päästmiseks „Uue lepingu“.

Täna vajab üleilmne majandus ehk meie kõigi planeet ise samasugust uut lepingut. **LHV**

Artikkel on ilmunud ajakirjas Newsweek ja ilmub eesti keeles Newsweeki nõusolekul.

estravel

Reisipusle Euroopa linnadžunglis

Tellimine: tel 626 6266
ikontor@estravel.ee
www.estravel.ee

Killuke üht, killuke teist – nii sünnib Sinu reis!

Pakume Sulle valitud linnas välja erinevad majutus- ja ajaveetmisvõimalused ning transpordi. Sina kogud kokku just Sind huvitavad tükid ja koostad neist enda jaoks sobiva pildi.

Pusletada saab järgmistes linnades: Amsterdam, Barcelona, Berliin, Budapest, Dublin, Frankfurt, Kopenhaagen, München,

Pariis, Praha, Rooma, Veneetsia, Viin ja mitmel pool mujal.

Reisipaketi koostamiseks võta ühendust oma reisikonsultandiga või saada e-kiri aadressile ikontor@estravel.ee.

LHV ajakirja Investeeri! lugejaile Kuldkkaart tasuta!

Selleks täida avaldus Estraveli kodulehel www.estravel.ee/kuldkkaart. Täpsem informatsioon Kuldkkaardi kohta www.estravel.ee/kuldkkaart või telefonil 626 6350. Pakkumine kehtib kuni 28.02.2009.

Tekst: **Tiit Efert**, fotod: **Äripäev, Piret Pakler**

Selgimise aeg

Baltika: rõivaid ikka ostetakse

Baltika juht **Meelis Milder** usub, et ülemaailmse majanduskriisi ajal aitab neid tegutsemine mitmel turul ning et kriisil on hea mõju ärisuhetele partneritega.

„Muidugi oleks lihtsam, kui me ei peaks väga muretsema, kas inimene ikka eelistab pangalaenu tasumisele või toidu ostmisele rõivaste soetamist. Loo positiivne külg on see, et proovile pannakse erinevad ärimudelid,“ räägib Baltika juhatuse esimees Meelis Milder. Möödunud aastad on jätnud tema sõnul mulje, et piisab vaid firma asutamisest, et olla juba tippude hulgas. Näiteks kinnisvarasektoris.

„Meie ärimudel peab vastu. Need otsused ja jõupingutused, mis on headel aegadel tehtud, tasu-

KVALITEET LOEB:

Meelis Milder usub, et kvaliteetsete rõivaste müük ei vähene.

vad nüüd ennast ära," kinnitab Milder. Tema sõnul on jätnud paljud ettevõtted koondamise rasketele aegadele. „Meie trimmisime Baltika heasse vormi juba 2007. aastal," lisab ta. Tänavu ootab Baltika küll tagasihoidlikku kasvu, kuid see võiks kiireneeda järgmisel aastal.

Ettevõtte toodete peakanaliks on ja jääb oma jaekaubandus. Vaikselt on alustatud ka hulгимүүгига Saksamaale ja Valgevenesse. Võimalik, et luuakse juurde uusi kanaleid, näiteks e-kaubandus. Kui õnnestub juurutada frantsiisüsteem, siis loodab Milder müüa Baltika tooteid veelgi uutel turgudel, kus veel oma poode ees ei ole.

Portfell annab stabiilsuse

Milder tunnistab, et erinevatel turgudel tegutsemine tagab ettevõttele stabiilsuse, sest eri riigid asuvad eri majandusfaasides. „Poola turg arvab, et langust ei tule. Tšehhi arvab samuti, et ei tule. Isegi Balti riikides on majandustsükkel erinevates arengufaasides. See, kuidas Eesti ostjad käitusid suvel, on Leetu jõudnud alles nüüd," räägib Milder. „Mõni turg siseneb langusfaasi, teised juba väljuvad sellest. Tõenäosus, et seitse erinevat turgu langeb põhja samal hetkel, on üsna väike."

Venemaal paiknevad Baltika kauplused suurlinnades, kus kliendid võivad majanduskriisi tõttu küll vaesemaks jääda, aga nende raha päris otsa ei saa.

Siiani on kõige rohkem tooteid müüdnud Eestis, millele järgnevad Leedu, Venemaa ja Ukraina turg. Mullu tõusis Leedu esimeseks ning jääb sellele positsioonile ilmselt pidama. Kogu ekspordi maht küündis Baltikal läinud aastal üle 900 miljoni krooni.

Kulud alla

Lisaks erinevatele turgudele aitab stabiilsust tagada ka brändide portfell. „Meil on brändid lastele, naistele, meestele, noorematele ning vanematele, töö- ja vaba aja riideid. Siiani on kõik meie märgid suhteliselt hästi vastu pidanud," lisab Milder.

„Aga ma usun endiselt, et ka väga keerulises majanduskeskkonnas ollakse valmis ostma kvaliteetseid rõivaid." Milder paigutab rõivad toiduainete järel järgmiseks, mille müüki majanduskeskkond kõige vähem mõjutab.

Globaalse majanduskriisi positiivne tahk Baltika jaoks on võimalus vähendada kulusid.

Ettevõtte jaoks on olnud seni kaks suurimat kululiiki tarnitavad kaubad ja rendipinnad.

„Seni dikteerisid hankijad. Maailma suurim hankeriik Hiina käitus samuti jõupositsioonil olevana. Hankijad ütlesid ette nii tingimused kui ka hinnad. Rendipindadega oli sama lugu. Jaekaubandus-ettevõtte pidi viima oma kasvava kasumi kaubanduskeskuse arendajale, kes tõstis koos majanduskasvuga rendihindu," kirjeldab Milder.

„Alles nüüd on võimalik pidada sisulisi läbirääkimisi. Tänavu ongi Baltika eesmärk kahandada teatud kulusid."

Eesti Ehitus: turg areneb tormiliselt

Ehkki ehitusturu mahud vähenevad tänavu ja tõenäoliselt ka järgmisel aastal, on Eesti Ehituse juhatuse esimees **Jaano Vink** optimistlik, sest saabunud on väga hea aeg turu puhastumiseks.

Praegusele langusele eelnenud ehitusboom oli tema sõnul tegelikult halb, sest kannatasid kõik. „Tellija ei saanud, mida tahtis, ja ehitaja tegi asju, mida ei tahtnud. Suur hulk tööjõudu rikuti ära," loetleb Vink buumiga kaasnenud halbu asju.

Positiivne langus

„Mina olen positiivselt meelestatud, sest nüüd saab tellija küsida seda, mida tahab, ning maksta selle eest ka õiglast hinda. Praegune madalseis annab normaalsema potentsiaali tulevikuks, sest ebaprofessionaalsed ettevõtjad kukuvad ära," tutvustab Vink Eesti Ehituse seisukohta.

Paar aastat tagasi tegeles Eestis ehituse ja kinnisvaraga ligikaudu 6000 ettevõtet. Paljud neist on tänaseks juba kadunud, kuid turu suurem puhastumine ootab veel ees. Kõige raskemad ajad ootavad Vingi sõnul ees just keskmise suurusega ehitusettevõtteid, mida oli buumi ajal kõige rohkem. Väikefirmadel pole suuri riske – nad leiavad oma kindla valdkonna, mida nad hästi oskavad, ja tegutsevad selles edasi. „Siiski ei saa välistada raskusi ka kõige suuremate seas, mis võib kaasa tuua näiteks ettevõtete liitumisi ja ülevõtmisi,” räägib Vink.

Samas on tema kinnitusel Eesti Ehituse positsioon kindel, sest suuri riske pole võetud. Elamuehituse osakaal pole ettevõtte jaoks kunagi olnud

TÖÖD JAGUB:

Eesti Ehituse üks silmapaistvamaid projekte on hetkel Nordea Panga kõrghoone ehitus Tallinna kesklinnas.

Meie eesmärk on keskenduda turgudele, kus juba tegutseme, ja nendelt turgudelt parim välja pigistada.

suur ning kinnisvaraarendustega on püstitud teadlikult tagasihoidlikul tasemel.

„Meie põhijoon on olnud portfelli tasakaalustatus. Laias laastus oleme teeninud 50% tulust infrastruktuuride ehitusega ja 50% hoonete ehitusega,” täpsustab Vink.

Täna, kui eratellijate hulk on vähenenud, muutuvad ehitusettevõtjate jaoks järjest olulisemaks riigitellimused. Vingi sõnul ei unustanud Eesti Ehitus ka buumi ajal riigitellimusi ära ning osales aktiivselt hangetel. „Seetõttu pole praeguses olukorras meie jaoks midagi uut,” kinnitab ta.

Tuleb teha parim

Eesti Ehitus on üle kümne aasta tegutsenud ka jätkuvalt suure arengupotentsiaaliga Ukraina turul, kus nende tegevust juhib ja arendab OÜ Eurocon.

Paar viimast aastat on ehitatud infrastruktuuriobjekte Lätis, seda Abagars SIA kaudu. Nii on näiteks Eesti Ehituse Läti tütarettevõttel parasjagu käsil kahe Läti suurema maa-aluste torustike paigaldamise hanke teostamine. Eesti Ehituse kontsern laienes välisturgudele viimati 2007. aastal, kui asutati Eurocon LT UAB, mille kaudu tegutsetakse Leedu ehitusturul.

Esiailgu Vingi sõnul ettevõttel uutele turgudele laienemissoovi ei ole. „Meie eesmärk on keskenduda turgudele, kus juba tegutseme, ja nendelt turgudelt parim välja pigistada.” Eesti Ehituse põhimõte on omada tegevusplaani ja mitte viselda. „Vastasel juhul head nahka ei tule. Ka raskel ajal on mõtet oma joont hoida,” kinnitab Vink. 2008. aasta septembri seisuga oli Eesti Ehitusel tellimusi ootel kolme miljardi krooni jagu.

Tähtsa sammuna on Eesti Ehitus võtnud ette kontserni strateegilise arengukava ülevaatamise seoses muutunud turuolukorraga ning vajadusega kasvada börsiettevõtteks pikas perspektiivis endiselt kasumlikult. **LHV**

Horizon Travel

Gran Canaria

Vaheldusrikkus igal sammul!

Otselennud Tallinnast igal neljapäeval.

Detsembris ja jaanuaris

hinnad alates 4995.- /in

GranCanaria .com

Terasekuninga hiilgus

Läinud kevadel olid temast rikkamad vaid kolm inimest. Tema elamu Londoni kesklinnas on maailma kalleim ning oma tütre pulmad korraldas ta Prantsuse kuningate lossis Versaille's. Talle kuulub maailma suurim terasekompanii ning tema äriimpeerium ulatub Mehhikost Kasahstanini. Ent sündis ta muldpõrandaga onnis.

Tekst: Ants Vill, fotod: Corbis, Bulls ja Reuters

Selle kõigest 58-aastase mehe nimi on Lakshmi Narayan Mittal ning varandust on tal praegu ligi miljard dollarit iga elatud aasta kohta ehk kokku kõvasti üle 50 miljardi dollari. Nii rikkaid inimesi on maailmas üldse vaid viis-kuus. Iga rikkus tuleb eri viisil, ainult vaesus on ühesugune.

Mees lõputust rahvahulgast

Selline vaesus, nagu valitses Lakshmi sündides tema peres, on maailma ühe suurema elanikkonnaga riigi enamuse asukate argipäev. Või veelgi tagasihoidlikum. Praeguses kiirelt arenevas üle miljardi inimesega Indias, mille kodanik on Inglismaal residentiv Mittal siiani, on viimastel aastatel ligikaudu kümme protsenti aastas kasvanud rahvusliku kogu-

produkti tase ikkagi vaid veidi üle 2000 Eesti krooni inimese kohta. Samas on aga maailma kümnest edukaimast firmajuhi juba neli pärit Indiast.

1950. aastal ehk kolm aastat pärast Briti impeeriumist iseseisvumist polnud Sadulpuri külas asunud ja juba Lakshmi vanaisa ehitatud sünnikodus ei elektrit ega veevärki. Polnud õiget mööblitki – muldpõrandaga majas olid suurpere magamis-aseimeiks vaid askeetlikud rippvoodid. Lakshmi veetis poisikesepõlve India pindalalt suurimas osariigis Rajasthanis, mis on sama suur kui Saksamaa.

Mittalite sugu on pärit agrawalide seast, mis on Indias suur ja mõjukas kogukond. Legendide järgi on agrawalid Kshatriya kuninga Agrasena järeltulijad, kellest said vaišja ehk kaupmeeste, käsitöölise ja maaharijate kasti liikmed.

terasefirmas, esialgu Indias. 1976. aastal laiendas perefirma tegevust juba üle India piiride ning Mittal saadeti arendama firma rahvusvahelist divisjoni. Esimene suurem töö oli osta ära allamäge minev terasetööstus Ispat Indo Indoneesias.

Ei läinud palju aega, kui toona 26-aastane Lakshmi abiellus. Kas oli tegu armastuse või kaalutlusega, pole teada, aga pruut Usha isa – eduteele asunud noormehe äiapapa – oli hästi toimetulev laenukontori omanik. Noore pere esiklaps, poeg ja ilmselt ka impeeriumi mantlipärija Aditya, nägi ilma valgust samal aastal. Viis aastat hiljem sündinud tütar Vanisha on maailma koorekihi vaieldamatu liige. Talle korraldas hoolitsev ja üljõukas isa maailma uuema aja ühed kallimad pulmad, mis läksid maksma vähemalt 55 miljonit dollarit ehk u 1,2 miljardit Eesti krooni.

Kui Lakshmi Mittal oli perefirma rahvusvahelist osakonda tubli 18 aastat juhtinud, paisusid erimeelsused tema ning äris osalenud vendade ja eduka isa vahel selliste mõõtmeteni, et juba 44-aastane poeg võttis ette terasekompanii rahvusvahelise osakonna, mille ta ise oli loonud ja välja arendanud, „erastas” selle ning alustas päris oma äri. Ilmselt olid äri jagunemise põhjuseks rahalised eriarvamused vendade vahel.

Tugev inseneripilk ja palju praktilist meelt

Nagu kinnitavad paljud terasetööstuse haru juhtivad asjatundjad, on Lakshmi Mittalil lisaks tavalisele ärihai tapjainstinktile ka sügavad teadmised terasetootmise tehnoloogiast ning kaalukad teened selle arendamisel. Üks suursaavutusi on edukas võitlus komplekssete terasesulatuse minivabrikute arendamise ning varem ebapraktilisena kõrvaleheidetud tehnoloogia – raua otseredutseerimise ehk DRI, mis seisneb kivisöegaasi kasutamises rauamaagist tahke raua väljajäätamiseks – kasutuselevõtmise nimel.

Mõni aasta pärast Lakshmi sündi asutas tema isa Mohan naaberorariigis Uttar Pradeshis terasevabriku. Kui tootmine koliti üle Kolkatasse, sai isast terasekompanii kaasosanimik ja tal õnnestus panna alus arvestatavale varandusele.

Ka Lakshmi oli tubli. Ta lõpetas hindi keskkooli klassi parimana ning asus seejärel õppima Kolkata St. Xavieri kolledži, kuhu sissesaamisega oli tal oma hindi päritolu tõttu esialgu suuri probleeme. Õpimiskaaslaste hinnangul oli ta väga terane tudeng, kelle pea võttis eriti hästi arve. Ka kolledži lõpetas ta oma rühma parimana, saades bakalaureusekraadi äri- ja arvepidamise erialal.

Esimesed töömeheaastad

Lakshmi Mittal alustas oma töömeheelu perekonna

MAAILMA KALLEIM:

hr Mittal Londoni kesklinnas Kensington Palace Gardenis asuv palee, mille ta ostis Vormel 1 bossilt Bernie Ecclestone'ilt 2004. aastal.

KONTIMURDEV TÖÖ:

Mittalitehastes töötab üle 300 000 inimese.

Teine edu toonud tegevussuund on olnud maailmamajanduse selgrooks peetava ja üha kiiremini areneva terasetööstuse globaalne konsolideerimine. Ka selle aluseks sai uuenduslike tehnoloogiate kasutuselevõtt. Samal ajal on Mittali firma Mittal Steel (varem LNM Group) olnud tegev ka laevanduses, elektri tootmises ja müügis ning loomulikult kaevandusvaldkonnas.

Kunagise LNM-i Mehhikost Kasahstanini lauvaks impeeriumiks välja arendanud Mittali äriedule aitas ühtlasi kaasa asjaolu, et ta hoidus terasesulatamisel rauaallikana kasutamast kallist vanarauda, mida eelistasid tema arvukad konkurendid. Ja teine nurgakivi oli muidugi eelmainitud väikeste terasesulatusvabrikute eelistamine, millele ta rajas oma äri edu juba 1970. aastatel Indias tegevust alustades.

Esialgulise edu järges astunud Lakshmi tõeline edu põhineb aga rahvusvahelise teraseturu oluliste positsioonide jõulisel hõivamisel. Ajal, kui India valitsus piiras kodumaist terasetootmist märkimisväärselt, arendas ta 1976. aastal Indoneesias ostetud terasetööstuse välja tehnika viimase sõna järgi.

Edukalt käivitunud vabriku toitmiseks rauda otsides ning erinevalt teistest terasemagnaatidest kallist (ja seega kahjumlikku) utiili ehk vanarauda vältides võttis ta üle Trinidad ja Tobago riikliku terasefirma Iscott, mis tol hetkel tootis terase kõrval 100 000 dollarit kahjumit päevas. Aasta pärast, kui lennukitega kohaletoietatud ultramoodne sisse-seade oli täishoo sisse saanud, jõudis firma kasumisse. Veel aasta hiljem, 1992. aastal sisenes Mittal Steel suurele Mehhiko turule.

1994. aastal ostis oma äritalendi tõsisel proovile pannud Mittal Kanadas Sidbec-Dosco, aasta hiljem juba Saksamaal Hamburger Stahlwerke terasetööstuse. Samal aastal viis ta ettevõtte peakorterit üle Londonisse, sisenes tugeva tegijana Kasahstani turule ning ostis 1996. a ära liri terasetootja Irish Steeli.

KAUAAEGNE KAASA:

Lakshmi Mittal koos oma naise Ushaga, kellega ta abiellus juba 26-aastaselt ja kellega tal on kaks last.

Nende aastate rahalistele ja äriarlastele saavutustele lisaks on Mittal pälvinud hulga terasetootjate kõrgemaid tunnustusi.

Londonis tõeline kiirendus

Kui Mittal 1995. aastal oma peakorterit Indoneesias maailma finantspealinna Londonisse üle viis, andis see tema teraseäri iseäranis suure hoo. Viis aastat hiljem oli Mittal tõusnud oma 2,2 miljardi naelase varandusega The Sunday Timesi rikaste nimekirja neljandale kohale. Siiski ei kulge ükski tõus otsejoones: järgmise aasta märtsiks oli ületootmise tõttu mõõna sattunud üleilmse terasetööstuse üks märkimisväärsimaid tegijaid taandunud selles väärikate nimekirjas 17. kohale. Augustis 2001 tuli sulgeda liri tehas Ispat, mis tootis kahjumit 700 000 toonast liri naela ehk oluliselt üle poole miljoni euro kuus.

MEHED HOIAVAD KOKKU: Lakshmi Mittal koos oma väimehe (vasakul) ja pojaga Monte Carlos uusi pesutrende jälgimas.

Impeerium paisub nagu pärimi väel

Kokkuvõttes läks äri siiski ülesmäge ning India kodakondsuse säilitanud Mittal oli 2005. aastaks rikkaim Ühendkuningriigis elav inimene. 2006. aastal, pärast Mittal Steeli suurima konkurenti, Prantsuse Arcelor'i 24 miljardit dollarit maksuma läinud vaenulikku ülevõtmist sündiski maailma suurim terasfirma Arcelor Mittal, millest Mittali perele kuulub 44 protsenti.

Hiigekontserni direktorite nõukogu esimees ja tegevdirektor on Lakshmi Mittal, finantsdirektor tema poeg Aditya. Firmal on harud Belgias, Prantsusmaal, Poolas, Tšehhis, Bulgaarias, Rumeenias, Bosnias ja Hertsegoviinas, Kasahstanis, Indoneesias, Lõuna-Aafrika Vabariigis, Kanadas, Ameerika Ühendriikides ja Brasiilias. Kokku on Luxembourgigi peakorterist juhitava firmal enam kui 60 riigis 310 000 töötajat ehk sama palju kui pool Eesti töövõimelisest elanikkonnast.

Edevus ei seisa kotis

Ehkki Mittali isa Mohan oli enne poja tõeliselt suurte tegude algust, 1998. aastal The Economistile öelnud: „Päev, mil hakkad ärplema ja eputama, on ühtlasi ka allakäigu esimene päev”, pole radža suurejooneliste kommetega Lakshmi ei tagaplaanile hoidunud ega pole tema hiilgav rikastumislugu ka allakäigule pööranud.

Kuulsaks on saanud Mittali Londoni kesklinnas aadressil 18–19 Kensington Palace Gardens asuv palee, mille ta ostis Vormel 1 bossilt Bernie Ecclestone'ilt 2004. aastal, kui Lakshmi Mittal oli rikkuselt alles 61. inimene maailmas. Siis, veel suhteliselt vaesena, maksis ta kunagi Reutersi uudisteagentuuri asutajale Paul Reuterile kuulunud maja eest suurima summa, mida iganes elamu eest makstud: 57 miljonit Briti naela ehk toonase kursi järgi ligi 1,3 miljardit Eesti krooni.

Maja on kaetud samast karjäärast murtud marmoriga, kust on pärit maailmakuulsa mausoleumi

Kokku on Luxembourgigi peakorterist juhitava firmal enam kui 60 riigis 310 000 töötajat ehk sama palju kui pool Eesti töövõimelisest elanikkonnast.

Tadj Mahali materjal. Sellise ekstravagantse priiskamise tõttu sai uhke eramaja avalikkuselt peagi halvamaigulise nime Tadj Mittal.

Ja kuigi Mittal on väidetavalt vägagi erakliku eluviisiga, on teatavaks saanud ka näiteks isikliku reaktiivlennuki soetamine. Hiljaaegu ostis Mittal viiendiku jalgpalliklubi Queens Park Rangers aktsiatest, saades sel moel klubi omanikeringi, kus ootasid ees Flavio Briatore ja Mittali vana sõber Bernie Ecclestone. Mittali väimees Amit Bhatia sai klubi direktorite nõukogu liikmeks.

Kas nüüd just selliste silmahakkavate priiskamiseide tõttu või seepärast, et Mittal on ilmselt maailma ajaloo kõige edukam (ja rikkam) tegev-tööstur – igal juhul kuulutas ärileht The Financial Times Mittali 2006. aasta persooniks ning järgmisel kevadel võttis ajakiri Time ta maailma 100 mõjukama inimese nimekirja.

Samas on Mittalit vahel rünnatud süüdistustega orjatöö kasutamises, sest tema kaevandustes on olnud ohvritega õnnetusi. Teda on süüdistatud liigses ahnuses, kui ta maksis pärast USA terasfirma ISG ülevõtmist endale enam kui miljardinaelase boonuse.

Kuid Mittal tegeleb ka heategevusega. Väidetavalt on tema hiigelfirma toetanud arvestataval määral kohalikke omavalitsusi ning töötajate hüvangut kõigis riikides, kus tal leidub vabrikuid ja kaevandusi. Heategevuslikke miljoneid on jätkunud mujalegi.

Kui suurriigi India sportlased võitsid 2000. aasta olümpiamängudel vaid ühe pronksmedali ning neli aastat hiljem ühe hõbemedali, otsustas Mittal asjasse sekkuda. Ta asutas üheksa miljoni dollarilise tšempionifondi, et viia selle abiga kümme India sportlast maailma tiptasemele. Ettevõtmist kroonis edu: 2008. aasta Pekingi olümpiamängude järel premeeris Mittal 1,5 crore (15 miljoni) ruupia ehk ligi nelja miljoni Eesti kroonise preemiaga India ajaloo esimest individuaalset olümpiavõitjat, laskur Abhinav Bindrat.

Veel on veidi arenguruumi

Mittalile on sadanud kõikvõimalikke auameteid ja tiitleid nagu kuldvihma, kuid sünnimaa kõrge tunnustus tuli alles mullu: Padma Vibhushani medal on India tähtsuselt teine tsiviilaumärk riigi erakordse ja silmapaistva teenimise eest. Mittal sai aumärgi India presidendilt koos üheksa teise laureaadiga. Üheteistkümnest laureaadist oli kõige nimekam Mount Everesti vallutaja Sir Edmund Hillary, kes sai kõrge tunnustuse paraku küll postuumselt.

Ehkki kaupmeeste ja käsitöölise klassist pärit Lakshmi Mittal elab uhkemalt kui paljud radžad, tundub, et tema isiklik Mount Everest on alles vallutamata – nagu ka kiirelt majanduslikuks suurvõimaks pürgival sünnimaal India. Üheksa kümnendikku maailma terasetootmisest on endiselt teiste valitseda. Ja paar meest maailmas on temast ikka veel rikkamad. **LHV**

Katar:

esimesed suured sammud

Lähis-Ida riikide glamuuritaevas on vaid 11 437 ruutkilomeetri suurune **Katar** küll tagaplaanile jäänud, kuid seda Allahi õnnistatud riiki võib oodata kiire ja kadestama panev areng.

Tekst: **Oliver Ait**
LHV Pärsia Lahe
Fondi juht

Kui heita pilk Lähis-Ida riikidele, siis esmalt paistavad silma Araabia Ühendemiraadid tänu lummvale Dubaile, mida peetakse piirkonna finantskeskuseks. Kuid ka Kataril on, mille üle uhkust tunda. Araabia poolsaare ühe pisema riigi territooriumil asub maailma suurim teadaolev maagaasireservuaar (North Field). Usutavasti sisaldab maardla 900 triljonit kuupjalga gaasi, mis moodustab umbes 14% maailma reservidest. Seda maardlat peetakse riigis suurimaks Allahi antud õnnistuseks. Ning tõepoolest, kui mõtiskleda maailma ressursipaigutuse üle, tundub, et mõni riik on külvatud üle erakordse soosinguga.

Rikkust täis riik

Miljonilise populatsiooniga riigi jaoks on North Fieldi väljaarendamine esmatähtis. Eeldatavasti on tulemuseks riik, mille SKP elaniku kohta on kõrgeim regioon ja võimalik, et ka maailmas. Kui gaasi- ja

naftareservide poolest on Katar maailmas kolmandal kohal selliste suurte nafta- ja gaasiriikide nagu Saudi Araabia ja Iraan järel, siis Katari rahvastik moodustab kõigest 3% Saudi Araabia ja 1% Iraani omast. Seetõttu võib ette kujutada gaasivälja mõju riigile ja selle elanikele.

Nafta avastati Kataris 1940. aastatel, mil riik muutus pärl- ja kalastusmajanduse toel üheks rikkaimaks paigaks maailmas. Tänu gaasivarudele nimetatakse Katari vahel ka maagaasi Saudi Araabiaks.

Naftaajaloost meenuvad varajased aastad 1870–1880, mil populaarse „uue valguse“ ehk keroseeniga varustas kogu maailma mitte ainult üks riik, vaid peamiselt üks Ameerika osariik – Pennsylvania. On arvatud, et enam kunagi ei saa ühele piirkonnale või riigile osaks taoline eelis ja edu, nagu selle pälvis Pennsylvania. Kuid Katar on kasvava gaasinõudluse taustal just sarnases positsioonis.

1995. aastal võimule tulnud Hamad bin Khalifa al-Thani soovib kasutada riigi jõukust jätkusuutlikult, olles üks liberaalsemaid jõude arabia maades. Peamisteks eesmärkideks on välispoliitika ning Katari maine kergitamine, viies samal ajal kodumaal ellu majandusliku mitmekesistamise strateegiat – ehkki suur osa investeeringuid tehakse lähiaastail ikkagi nafta- ja gaasisektoris. Eesmärgiks on kasutada riigi ressursse kodanike hüvanguks, parandades lääne mudelitele toetudes hariduskvaliteeti ja tervishoiusüsteemi. Mitu USA ülikooli, nagu Carnegie-Mel-

Ion, Virginia Commonwealth, Cornell ja Georgetown, on püstitanud oma ülikoolilinnaku Doha kõrval asuvasse hariduskeskusesse, University Citysse.

Finantskeskuste seas uustulnuk

Kui rääkida finantskeskustest, siis Katar on võrreldes Bahreini või Dubaiga kahtlemata uustulnuk. Eesmärgiks on võetud teenustekeskuse staatuse saavutamine ning seda tehakse koos NYSE Euronextiga strateegilise partnerluse kaudu, mis on viimase jaoks üks suurimaid investeeringuid üldse. Esmakordselt on plaanis avada piirkonnas ka derivatiivitur. Vaadates praegu Katari pangandusmaastikul tegutsevaid kohalikke ettevõtteid, on bilansilehe tugevuse poolest need maailma keskmisega võrreldes heas seisundis, mis annab neile praeguses keerulises situatsioonis teatud konkurentsieelise. Lisaks süstib Katari stabilisatsioonifond raha kohalikesse pankadesse, et tagada nende kapitaliadekvaatsus ja kasvuplaanid.

Gaasi osakaal kasvab

Kui tulla tagasi riigi suurima rikkuse juurde, siis usutavasti võib gaasireservidel olla tulevikus maailmale suur mõju. Katari gaasimaardlast välismaailma toimetatav vedeldatud gaas (LNG, *liquefied natural gas*) võib 2015. aastal moodustada neljandiku kogu maailma LNG toodangust. Tänu RasGasi ja Qatar-

MacBook Pro

Investeering, mis üllatab positiivselt ning võib tekitada sõltuvust.

Authorised Reseller

IM Arvutid müügisalong. Endla 69/Keemia 4, Tallinn tel. 6105983 myyk@mac.ee E-R 9-18, L 9-15
Tallinna Kaubamaja müügisalong. Gonsiori 2, 5 korrus, tel. 6691340 kaubamaja@mac.ee E-P 9-21
Tartu müügisalong. Kõuäri 3, Tartu tel. 7441440 tartu@mac.ee E-R 9-19, L 10-18
iDeal Solutions. Narva mnt 7, Tallinn tel. 6601893 ideal@mac.ee E-R 10-19, L10-15

IM Arvutid
www.mac.ee

PROGRESSIIVNE ŠEIK: 1995. aastal võimule tulnud Hamad bin Khalifa al-Thani on üks liberaalsemaid juhte araabia maades.

NAGU SEENI PÄRAST VIHMA: Katari pealinna Dohasse kerkivad üha uued pilvelõhkujad.

SUURIM RIKKUS: Katari vedeldatud gaas toimetatakse klientideni tankeritega.

Gasi järgnevatel aastatel käivituvatele projektidele peaks toodetava LNG maht kasvama 70–80 miljoni tonnini aastas, mis on kaks korda enam kui tänane tootismaht. Sellel on oluline mõju riigi tuludele.

Katari nafta- ja gaasitulu liiguvad riigiettevõtete Qatar Petroleum kaudu ning suurim petrokeemiafirma Industries Qatar on vastutav mitmesuguste gaasisaaduste tootmise ja energiamahukate tööstusharude arendamise eest. Kokkuvõttes võib Katari vaadata kui suurt vertikaalselt integreeritud petrooleumifirmat, mis meenutab naftamagnaadist Rockefelleri nägemust petrosaaduste efektiivselt jõudmisest tootjalt tarbijani.

Tulevikuväljavaated helged

Kõige huvitavamalt kasutab seda integratsiooni ära Industries Qatar, mis toodab väetise-, terase- ja petrokeemiasaadusi, olles üks suurimaid ja töhusemaid nii maailmas kui ka oma piirkonnas. Eeliseks muu maailma ees on ligipääs odavale gaasile tänu Qatar Petroleumile (vahel on sealne gaasi hind isegi umbes kümme korda madalam kui mujal maailmas), mis lubab ettevõttel nautida rasvaseid kasumimarginaale. Firma pragmaatiline juhtkond ei plaani lõppsaaduste hinnalangusest hoolimata oma investimisplaanidest taganeda – rasketes majandustingimustes võidetakse pigem turuosa ning investimisprojektide kulud on alanenud 30–50%. Taolist visiooni toetab ka riigi peaminister. Strateegilised investeeringud infrastruktuuri ja tööstusesse on riigile tähtsad ka keerulistel aegadel.

Saaduste lõpptarbijaid on Katari jaoks olulised ning tekkivad majandus-poliitilised sidemed viivad edaspidi kaalukate geopoliitiliste jõujoonte kujunemiseni, sest riik vaatab aina rohkem itta. Teistest kiiremini kasvavaks klientuuriks ja turuks on Katari LNG jaoks India, Hiina, Lõuna-Korea ja Jaapan, mis tagab viimastele võrreldes läänemaailmaga ener-

Katari areng pakub investorile hea võimaluse lüüa kaasa riigi pikaajalise arenguplaani elluviimises.

giimahukate tööstusharude arendamisel konkurentsielise. See annab väikeriigile suuri poliitilisi eeliseid.

Riigi kulutused on tänu minevikus juba kogutud rahale vähem sõltuvad tänastest energiahindadest, kuid langevad energiahinnad avaldavad raskes majandussituatsioonis investeringutele siiski mõju. Samas on Katar tänu kasvavale gaasitoodangule ja möödunud viie aasta jooksul laekunud naftadollaritele üsnagi heas seisus. Tänavu prognoositakse riigi kulutuste kasvu ka 45-dollarilise naftahinna pealt, samal ajal hoitakse positiivset jooksevkonto ülejääki.

Katari areng pakub investorile hea võimaluse lüüa kaasa riigi pikaajalise arenguplaani elluviimises. Riigijuhtidel on olemas tahtmine, vahendid ja visioon ning kui Fortuuna õnne jagab, on Katari ettevõtted alles pikema arengutsükli alguses, pakku- des nii investoritele mõistlikku riski-tulu suhet. See tähendab ajaloo madalaimaid hinnatasemeid, samal ajal kui ettevõtete finantspositsioon ja arenguväljavaated on tugevad. **LHV**

TEZ
tour

NUMBER 1 REISIKORRALDAJA

*Hea puhkus
jätab jälje!*

www.teztour.ee

tel **16316***
*tasuline infoliin

Tõeliste fännide ala

Tekst: **Tiit Efert**, fotod: **Scanpix**

Jääpurjetamine nõuab jäägitut pühendumist ning valmisolekut minna sobiva ilma puhul kohe jääle, räägib **Jüri Šaraškin**, kes on ka oma pojale Peterile purjetamispisiku edasi andnud.

Eestis on jääpurjetamine ikka edukas ala olnud. Vanemate meeste seas leidub palju endisi maailma tippe. Šaraškin ise on saanud medaleid Nõukogude Liidu ja Euroopa meistrivõistlustel. Tänapäevaks eakas mees tunnistab, et kui oleks võtnud sportimist tõsisemalt, oleks võinud ehk ka rohkem saavutada. „See ala nõuab täielikku pühendumist – kooli või töö kõrvalt on raske tippu jõuda,” sõnab Šaraškin, kes ise keskendus eelkõige tööle ja õpingutele aspirantuuris.

Üks põlvkond jäi vahele

Samas tunnistab ta, et jääpurjetamine on teadjate meeste ala. „Jõust üksi ei piisa. Tööriistad peavad käes püsima ja aerodünaamikat pead mõistma,” räägib Šaraškin.

Paadi seadistamine on peen kunst, mis omandatakse ainult kogemusega. „Kiirus sõltub paljudest teguritest, sealhulgas uiskudest, nende tüübist ja kujust. Samuti tuleb arvestada jää temperatuuri,” selgitab kogunud jääpurjetaja. Ta mainib näiteks, et seitsme miinuskraadini soojenenud jää libiseb hoopis teisiti kui seitsme miinuskraadini külmunud jää.

„Ma tean vaid paari juhtumit, kui jääpurjetaja on läbi jää kukkunud,” räägib Šaraškin. Tema sõnul tunnevad purjetajad jääolusid palju paremini kui näiteks kalamehed, keda on tulnud jääle viibides ikka hoiatada ning kes pole hoiatusi sugugi alati kuulda võtnud.

Lisaks nõuab purjetamine head füüsilist vormi. „Nirusid vendi purjetamises ei ole,” lisab Šaraškin.

Jääpurjetamise suurvõistluste viimatisel medali tõi Eestisse Vaiko Vooremaa, kui võitis kaks aastat tagasi Euroopa meistrivõistlustel kolmanda koha. Mullu saavutas ta Tšehhis peetud võistlustel neljanda koha. „Tiitlivõistluste eel ma suuri lootusi ei hellitanud, sest läksin võistlustele peaaegu ilma ettevalmistuseta – treeningperiood jäi vahele, kuna veetsin selle aja hoopis Austraalias koos poja Argo-

ga, kes seal treenis ja võistles Laser-klassi MM-il," rääkis Vooremaa pärast mullust EM-i.

Šaraškini sõnul on Eestis kahjuks tekkinud olukord, kus üks põlvkond jääpurjetajaid on vahele jäänud. „Üle neljakümne seas, nagu Vaiko Vooremaa, leidus tugevaid sõitjaid, aga kahjuks on praegu puudus 20–30-aastastest,” räägib ta.

Ühe põhjusena nimetab ta seda, et jääpurjetamine on muutunud väga tehniliseks alaks, mis nõuab palju raha. „Jääpurjekal on kolm tera, mast ja puri. Vajalikud on erinevad komplektid. Tipptasemel sõitmiseks peab kõik olema parimal tasemel. Üks levinud uisutera maksab näiteks 1000 dollarit. Mastid on ka kallist erimaterjalist,” räägib Šaraškin.

Kuigi jääpurjetamine on võrreldes tavapurjetamisega väga marginaalne ala, koguneb tiitlivõistlustele harrastajaid üle maailma, tihti 150 ja enam. Šaraškin loeb üles riike, kust ta sõitjaid teab, ja selleks ei jätku kaugelgi kahe käe näppudest. Üldiselt tunnevad ala harrastajad teineteist ning vahetavad omavahel ka kogemusi. Nad teavad, et ükski enda leitud nipp teist kiiremini sõitma ei pane, sest igaüks peab oma kiiruse kogemuste ja katsetamise kaudu ise saavutama. „Jääpurjetamises ei saa kiirust osta – see tuleb ise leida,” kinnitab ta.

Erukutselisi jääpurjetamises siiski ei ole. Paljud mehed tegelevad lähedaste aladega, ehitavad lae-

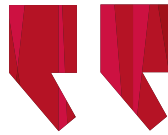
vu, purjesid ja maste ning kasutavad niimoodi oma oskusteavet,” räägib Šaraškin.

Lootust on

Sellest hoolimata, et Eesti jääpurjetamises jäi üks põlvkond vahele, on Šaraškini optimistlik. „Loodus tühja kohta ei salli, küll hakatakse ka jääpurjetamisega taas rohkem tegelema,” kinnitab ta. Oma sõnul pole ta näinud ühtegi last, kellele purjetamine ei meeldi. „Inimesed üldiselt kardavad jääd ja neile ei meeldi jää peal olla,” räägib ta. „Kui aga saad hoo sisse ja naudid kiirust, siis on see ikka üks vaimustav ala.” Lootustandvaid mehepoegi on Šaraškini sõnul sirgumas Pärnus Mati Hooli ja Tõnis Vare käe all.

Ehkki Eestis on viimasel ajal talved kesised olnud, siis erinevalt merelahtedest on järved ikka jääkatte saanud. Purjetajatele on head Võrtsjärv, Peipsi järv ja Saadjärv. Väiksemad veekogud ei sobi, sest kiirused on üldiselt suured ja hoo mahavõtmiseks peab ruumi jääma.

Šaraškin on pärit Pärnust. Lapsena käis ta rannale tekkinud jääl nautimas suurepärasest libisemisest, lastes tuulel end edasi kanda. Kord nägi ta rannas ka jääpurjekaid. Lähedasem kontakt jääpurjetajatega tekkis mehel ülikooli ajal, kui ta võistlustele kaasa kutsuti. „Talvel ikka jää ja suvel merel,” kirjeldab Šaraškin oma elu. **LHV**

*Kui aga
saad hoo
sisse ja
naudid kiirust,
siis on
see ikka üks
vaimustav
ala.*

**Telli endale või oma sõbrale
ajakiri Investeeri! Täida allolev
ankeet või saada sooviavaldus
e-postiga aadressile info@lhv.ee**

Soovin tellida tasuta ajakirja Investeeri! järgmisele postiaadressile:

.....

Tellijä nimi

Soovin saada investeerimisteavet ka e-postiga

Tellijä e-posti aadress

lhv inves teerimis kool

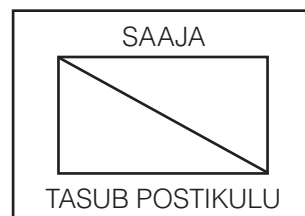
Seminarid (Radisson SAS'is)

- N 29.01 Visioonist portfellini
- T 03.02 Analüüsimetodid
- T 03.03 Alustame algusest: optsioonid
- T 24.03 Kauplemisvead

Miniseminarid (LHV Investeermiskeskuses)

- N 22.01 LHV Trader alustajatele
- N 05.02 Globaalne turuülevaade
- N 12.02 LHV Trader alustajatele
- N 19.02 LHV Trader kasutajatele
- N 26.02 Optsioonistrateegiad
- N 12.03 LHV Trader alustajatele
- N 19.03 LHV Trader kasutajatele
- N 26.03 Futuurid
- N 09.04 Balti turuülevaade
- N 16.04 LHV Trader alustajatele
- N 30.04 LHV Trader kasutajatele
- N 07.05 LHV Trader alustajatele

Kõik seminarid algavad kell 18. Hind: Seminarid - 200, kohapeal 250, kogu hooaeg 400. Miniseminarid - turuülevaated 100, traderi seminarid tasuta. Registreerimine ja info: **6 800 400** ja lhv.ee/kool

Luba nr 1624

MAKSTUD VASTUS

EESTI

Ajakiri Investeeri!
Tartu mnt 2
10145 TALLINN

	... tädil rattad all, oleks omnibuss	...digma (näidis, näide)	Tervislik toit	Sajand	Internal affairs	Kliendi nõue maakerile osta kogus aktsiaid	... Bella	Võrkpüüis							
Õigus osta teatud vara eelnevalt kokkulepitud hinnaga	→	→	→	→	→	→	→	→							
Laose maakood	→			Mehenimi Hinna ja kasumi ... arv (Price/Earnings Ratio)	→										
Aphrodite poeg	→				Helitöö kahele Muutlik kinnistäht	→									
Kare, rohmakas	→						...särk Linn (4 tähte)	→							
Siimens	→	Sell ... (aktsiatehing, ingl. k.) Veovoormees	→					...-Maria Kokamägi							
	sensu ... (laiemas mõttes) Lühike koormõdia lauludega	→				American Eagle Mägederivi	→								
... di Fiemme	→			Riigi sümbol Raha nagu ... (palju)	→					Eesti Raadio	Richard	Jaapani linn	Lämmastik	Aksionärile maks-tav osa ettevõtte kasumist	
INVESTEERI ...									Associated Press (2 t) Kinnitab reeglit Üntlasi	→					
Aega puudutavad andmed (ladina k.)	→				Euroopa meister Jumalaitaja	→		Õigusliku sisuga vana dokument "silma all" (J. Kross)					Jood ...-Kaarel Hellat	→	
Eesti Vabariik	→		Vääriskala seljaosa Mehenimi	→					Suur silmahammas Üleannetu	→					
Väärtpaberi hinna kõikumine lühikese perioodi jooksul	→												Ehitusinstituut USA osariik	→	
Ürgaeg	→			Maapagu Grill	→						Talent Vooluallikas	→			
Laupäev	→	Inimene, kes on teise isiku omand Püha härg	→			Kõikehaarav Ärevus, elevus	→								
... Scala	→		Saaremaa saksakeelne nimi Filmlavastaja	→				Aina, üha Kuidas (vene k.)	→				North Saamahimuline	→	
	Raba... (lind) 6	→							Siirad Valgusava	→					
Kaalupomm	→				Tsaari korraldus Secure Terminal Equipment	→					Kilohenri Papagoi	→		Barclay ... Tolly	
Sama-võrd-	→			Kipskrohv	→				... ja varvas Kaksis-	→					
Saada vastus e-posti aadressile lhv@lhv.ee. Õigesti vastanute vahel loositakse välja kolm pääset LHV korraldatavatele seminaridele.				Soome spordiühing	→			Helves Hapnik	→				2 x täht	→	
				Teater	→										

Eelmise ristsõna õige vastus oli: "Euro oleks Eestile hirmus hea" Tasuta pääsmed LHV seminaridele võitsid Arwed Puusalu, Kalmer Piiskop ja Saima Rand. Palju õnne!

Kairi Veere
portfelli halduse kliendihaldur

Vaatame teie investeringud koos üle!

Meie põhitegevuseks on aidata inimestel oma varasid kasvatada.

Oma ajaloo vältel on LHV tõestanud, et suudab näidata klientide investeringute haldamisel häid tulemusi nii headel kui ka halvematel aegadel. Me analüüsime kõiki peamisi väärtpaberiturge ning otsime võimalusi kogu maailmast, mitte ei tee panust ainult ühele piirkonnale. Samuti peame oma eeliseks sõltumatust suurtest kommertsbankadest, mis võimaldab meil valida just neid investeringuid, mis on kõige tulusamad kliendile.

Kui olete huvitatud oma investeringute terviklikust haldamisest, finantsnõustamisest, laenamist väärtpaberite tagatisel või muust teie jaoks olulisest finantsteenusest, siis olete alati LHV-sse teretunud. Me aitame teid oma parima nõuga.

Oma investeringute ülevaatamiseks või nõustamisaja kokkuleppimiseks helistage meile telefonil **6 800 400** või kirjutage aadressil **private@lhv.ee**.

LHV

Tallinn | Riga | Vilnius